

ABONAMENTUL:

Pe an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscriptele nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Un simbol ce se întunecă.

Arad, 29 Octomvrie.

După informațiile biroului de corespondență ungar, regele Carol al României a adresat noului cabinet român cuvintele:

— Salut cu vie bucurie constituirea guvernului, și mai ales în grava situație de astăzi, când ni se impune datoria unor însemnate hotărâri. Numai un guvern tare, care are ca bază încrederea țării, poate să facă față îndatoririlor ce-l așteaptă. Spre norocul nostru, azi avem un astfel de guvern. Sa parăsim deci orice altă preocupare și să ne interesăm numai de situația politică a țării, care adevărat este gravă, — forța noastră militară și prestigiul statului își vor găsi însă expresia cuvenită și în această situație.

Nu cunoaștem încă textul autentic al acestei declarații, constatăm numai că înțelesul ei a avut un efect fulgerator și că, după mărturisirea ziarelor ungurești chiar „sărmele de telegraf n'au răspândit în lume cuvinte mai grele ca acestea”. În ele vibrează conștiința istorică a unei misiuni superioare și proiectează cu o forță aproape magică silueta marțială a dorobanțului român în perspectiva războiului balcanic. Au o semnificație simbolică aceste cuvinte și simțim că prin ele se semnaleză adevăratul și marele cavaler al războiului.

Cunoscute fiind relațiile strânse ale regelui român cu monarhia noastră austro-ungară, era de așteptat ca cel mai viu ecou al aibă cuvintele regelui Carol la Viena și

era firesc în același timp ca acest ecou să fie în cel mai mare grad favorabil. Biruința statornică a armatelor aliate din Balcani amenința să răstoarne definitiv faimoasa balanță a influențelor de până astăzi și cele două puteri în primul loc interesate, Austro-Ungaria și România se văd de-acum împinse fatal pe același drum al istoriei. Și ori cum și-ar cântări sorțile dinastia de Habsburg, va trebui de-acum să se convingă deplin, că aceste sorți au în clipele mari, hotărâtoare, cea mai serioasă garanță în forța *elementului românesc*, în pădurea de baionete ale dorobanților și ea situația ei fatală îi indică pentru viitor o recunoștință adâncă și sinceră față de poporul românesc, nu numai pentru că e cel mai numeros și omogen dintre toate popoarele dela răsăritul Europei, ci și fiindcă situația lui geografică, — ori cari ar fi cadrele politice în cari se găsește dismembrat, — îi da pentru veacuri cheia marilor noastre interese comune.

Doi simboluri prind să strălucească cu raze adevărate astăzi: coroana *unitară* a Austro-Ungariei și coroana regală a României. Două figuri se desenează lămurite în perspectiva viitorului: figura *monarhului* austro-ungar și cea a regelui român. Recetim cuvintele regelui Carol și ni se pare, că una din aceste figuri e lămurită deja, că a putut să-și însușească chiar și astăzi glasul istoricului... câta vreme figura monarhului austro-ungar n'a reușit încă să se contureze deplina... Dar și în aspectul ei de astăzi ea răsară mult mai distinctă decât o altă figură, care a ajuns să fie din ce în ce mai eclipsată, mai transparentă și mai puțin rezistentă în

fața sulurilor de lumină orbitoare ce imprăștie la erizonuri istoria... E figura ce s'a creiat prin silințele politice inaugurate de contele Iuliu Andrassy și susținute cu multă stăruire până bine de curând de contele Aehrenthal... Și figura aceasta a ajuns azi un simbol dureros, vădindu-și mereu artificialitatea...

Da, cuvintele regelui Carol sânt în sensul lor indirect un suprem memento pentru cine poate să le înțeleagă, pentru cine poate să-și dea seamă de primejdia destrăbălării politice interne din Ungaria... E porunca vremii, ea sfetnicii monarhului nostru să dea atențiunea cuvenită acestei destrăbălări și să contenească odată cu experiențele năroade ce tot vor să mai facă cu un sistem politic atât de urgisit de majoritatea populației țării. E porunca viitorului, ca să se previe o izolare ermetică a acestei țări mezocontinentale. — Departe de simpatiile popoarelor împrejmuitoare, departe de un contact direct cu civilizația adevărată și departe de porțile largi ale progresului economic, țara aceasta e osândită să sângereze din mii de rane, să se discompue rușinos și sigur... E clipa, când trebuie recunoscute greșeli seculare, rătăcirii fatale — și încă nu e prea târziu! Istoria vine să justifice suferințe fără sfârșit, să împartă răsplată și pedeapsă...

Putea-vor cei chemați să judece raportul adevărat al forțelor naturale, putea-vor să înțeleagă că numai un regim întemeiat pe încrederea țării — vorba regelui Carol —, poate să răspundă îndatorilor ce are în fața istoriei?

Alphonse Daudet.

Un a ajuns Ghiță la porțile raiului.

Legendă provençală.

Trad. din limba franceză de I. T. Lais.

„A fost dat și lui Ghiță, hamalul din Saint-Lemy, să moară într-o bună dimineață și iată-l orfând spre nemărginire!... Mergi sănătos, priene! Nemărginirea e vastă și lungă, neagră ca iacura, adâncă și cuprinzătoare de te înfiorează! Ghiță nu știe ce cale să apuce; el rătăcește noaptea, clântănind din dinți și gesticulând gol. În fine iată că zărește acolo sus, de tot sus, o lumină mică, ce clipea. Porni deci în răcoale și ajunsese astfel la porțile raiului.

Ghiță strigă: „Domnule, ia ascultă Domnule!”

„Cine-i aici?” răspuse vocea sf. Petre.

„Eu-s!”

„Care, eu?”

„Ghiță!”

„Ghiță, hamalul din Saint-Remy?”

„Chiar el!”

„Ascultă, păcătosule”, zise sfântul Petre, „ai nici atâta rușine. — de voiești să intri în rai, tu, care de douăzeci de ani nici măcar odată n-ai intrat în vre-o biserică?!... Tu, care și Vinerea și Sâmbăta mâncai de fruport, dacă aveai... Tu care în batjocură numiai tunetul clo-

potul meleilor, fiindcă melcii mai ales pe vremea de furtună ies la primblare! Tu, care, când tatăl tău te dojenea cu vorbe cuminti: „Ghiță! Ghiță, te-a pedepsi Dumnezeu!” răspundeai atât de adese: „Dumnezeu? Cine l-a văzut? După ce ai murit, sănătate bună, ești mort!” Și tu în sfârșit, care te-ai lăpădat de biserică și-l batjocureai pe Dumnezeu, de se îngrozea lumea, — mai că nu-ni vine a crede că mai îndrăznești să te arăți pe aici...”

Bietul Ghiță răspuse:

„Așa e, doamne, eu nu zic, nu! Sunt un păcătos, un nătărău blestemat. Inșă cine-ar bănuși, că după moarte o să mai deie de atâtea minunății? Da, m'am înșelat, și acum iată ce pătesc! Dar' îngăduiți-mi cel puțin, părinte, sa-l văd numai o clipă pe unchiul meu și să-i mai povestesc, ce s'a întâmplat prin Saint-Remy”.

„Ce unchi?”

„Ei, unchiul meu Matei, care-i curat ca lacrima”.

„Unchiul Matei? Acela zece ani trebuie să se mai pocăiască în iad!”

„Zece ani!... Și ce-a făcut?”

„Cred că mai îți mînte, ca el purta crucea bisericii de zilele mari. Și într-o astfel de zi s'au fost legat niște ștângari drăcoși, să-i facă o țără necaz. Și cum venea la vale pe drum, unul strigă: „Uitați-vă la Matei, care poartă crucea”. O leacă mai în jos se apucă și altul: „Măăă, veniți încoace, la Matei cu crucea!”

„Și în fine și al treilea îl arăta cu degetul, și striga, cât îl lua gura: „Uitați-vă, uite, uite, la Matei, cel...”

Dar Matei, pierzându-și răbdarea, îi apucă la trei parale: „Ce zici, bre?... Dar' știu, că mi-ți-o duce-o și tie, așa un nătărău...” Și l-a apucat moartea așa și în drum, de căzu în gloșe.

„Bietul Matei... atunci îngăduiți-mi s'o văd pe mătușa mea Dorothea, care era atât de cuvioasă...”

„Acea o fi în împărăția lui Dardarat, eu n'o cunosc!”

„Cum, și ea? Și se zicea, că e atât de cucernică!”

„Ascultă, Ghiță, eu nu mai am vreme. Trebuie sa-i deschid poarta unui biet măturător de strada, a cărui măgar cu o lovitură de picior ni l-a trimis în rai...”

„O, mărite sfinte Petre, dacă și așa aveți să deschideți poarta, că doara nu e cine știe ce lucruri mare, atunci îngăduiți-mi cel puțin să văd o țără raiul D-voastră. Se zice, că e atât de frumos!”

„Ei, zău? Cum pot îngădui să iutre în rai un eretic prăpădit ca tine?”

„Rugămu-vă, prea sfinte! Amintiți-vă că tatăl meu, care e marinar pe Rhona, vă poartă prapurul de toate zilele mari!”

„Îi bine! Ie, sufletul tău-ne-tău!” zise sfântul. Inșă tu bagă de seamă prietene, și să-ți bagi vârful nasului numai atâta, cât trebuie, ca să vezi ceva”.

Dacă da: viitorul monachiei, viitorul intereselor dinastice și viitorul legăturilor de garanță cu statul, care are aceiași misiune generoasă, providențială, aici spre răsărit — este de-apururi fericit. Simbolul eclipsat azi de umbra atâtor dureri nelecuite, simbolul spălăcit al *coroanei ungare* va primi o strălucire minunată, căci el va concentra ca într'un focar biruitor, nu numai aspirațiile neamului unguresc, ci și pe cele legitime ale neamului românesc din Ungaria.

Cei doi domnitori, atât în interesul lor, cât și în interesul popoarelor lor, trebuie să apropie cu o zi mai curând realizarea acestor speranțe de viață.

Ședința de mâne a camerei ungare. Camera ungară a fost convocată pe mâne, la orele 10 înainte de amiază. În ședința de mâne se va da cetire autografului regesc, prin care se convoacă proxima sesiune a delegațiilor la Budapesta. Înainte de ședință și în tot decursul ei camera va fi înconjurată de un puternic cordon militar iar în fața cordonului, o comisiune trimisă de majordomul camerei va opri pe deputații excluși din cameră dela intrare.

Ședința camerei magnaților. Mâne va ține ședință și camera magnaților cu următorul program: 1. Cetirea autografului regesc adresat camerei; 2. Propuneri ale președintelui și 3. Votarea procesului verbal. Probabil tot în ședința de mâne se va da cetire și autografului regesc, prin care contele Albin Csáky se absolvă dela președenția camerei magnaților și această demnitate se încredințează actualului vicepreședinte baronul Samuil Jósika.

Consiliul de miniștri în Viena. Miniștrii afacerilor comune s'au întrunit ieri după amiază la orele 4 la o consătuire în palatul ministerului de externe. În primul rând s'a discutat bugetul pe anul viitor și apoi chestiunea nouilor linii ferate din Bosnia. Consiliul a durat până târziu noaptea, resolvindu-se însă cu toate acestea abia o mică parte a programului bogat. Azi miniștri își vor termina lucrările. Asupra ho-

tărârilor luate în consiliu nu ni-s'a comunicat încă nimic.

Ministrul de externe în audiență. Ieri, la ora 1 d. a., ministrul nostru de externe contele Berchtold a fost primit în audiență de M. Sa, care l'a reținut timp mai îndelungat. Audiența stă, după cum ni-se scrie, în strânsă legătură cu evenimentele din Balcani.

Bugetul Austriei pentru 1913. În proiectul de buget prezentat camerei din Viena cheltuielile sunt evaluate total la 3 miliarde 137, 200,000 coroane, ceea ce constituie o augmentare cu 87,800,000 coroane față de anul trecut.

Receptele totale sunt socotite la 3 miliarde 137,500,000 coroane, cifra aceasta este cu 152 milioane 400,000 cor. superioară celei din 1912. Din datoria publică se vor amortiza 72 milioane.

Prim-ministrul Lukács la M. Sa. Din Viena se anunță, că prim-ministrul Lukács a sosit Duminecă acolo în societatea ministrului de honvezi S. Hazai. Luni au sosit în Viena și miniștrii Teleszky și Beöthy, Lukács, după ce și-a terminat agendele oficioase dela ministerul a latere, s'a dus la Burg unde M. Sa l'a primit în audiență, care, după cum se spune a durat mai mult de o oră. Prim-ministrul a prezentat M. Sale un amănunțit raport asupra afacerilor curente. Dela audiență Lukács a plecat la palatul ungar din Viena, unde a avut o lungă întrevedere cu comisarul regesc al Croației, Cuvaj, și apoi cu ministrul de finanțe Teleszky. Azi Lukács s'a întors la Budapesta, luând aci parte la desbaterile comisiunii de finanțe a delegațiilor.

Programul de muncă al delegațiilor. În mod semificios se anunță că programul de muncă al delegațiilor e acum definitiv stabilit. În 5 Noemvrie delegațiile își vor ține în Budapesta ședința de deschidere. Ministeriele afacerilor comune vor prezenta cu această ocaziune proiectele de buget pe anul viitor. În 6 Noemvrie, la orele 12, M. Sa va primi în castelul din Buda delegațiunea ungară, și o oră mai târziu, pe cea austriacă. În aceeași zi, înainte de amiază, contele Berchtold își va rosti expozeul în delegațiunea austriacă.

Problemele »Asociațiunei«

(Continuare și fine).

Dacă „Asociațiunea” a implinit în această direcție o problemă de mare importanță, pe care o constatăm cu plăcere și satisfacție, ar fi să ne amăgim noi înșine, când nu ne-am da seamă, că în lucrările sale de o jumătate de secol, ea a fost cam unilaterală. Având până acum un caracter mai mult academic „Asociațiunea” s'a preocupat în mod fatal, aproape exclusiv numai de pătura noastră cultă, de așa numita inteligență. E bine să o constatăm aceasta acum, când în pragul noii jumătăți „Asociațiunea” trece pe un teren mai larg, îndreptându-și atențiunea și activitatea sa spre straturile largi ale țărânilor noastre dela sate, temelia cea adevărată a neamului nostru. O constatăm nu ca o învinovățire, ci ca un fapt espicabil și firesc.

Fiind tocmai pătura noastră cultă mai espusă feluritelor înrăuriri culturale străine, fiind și pentru trecut tot pătura cultă care a fost mai mult atinsă de evoluția istorică, era firesc ca „Asociațiunea” — tocmai în vederea problemei sale de a crea și susține unitatea culturală — să se preocupe mai ales de intelectualii noștri.

Acum însă a sosit timpul, ca să ne uităm și mai adânc. Deși nu încetează necesitatea lucrării de până acum, e de lipsă, ca în munca pozitivă, culturală, să ice în raza preocupățiilor sale și țărânilor noastre, spre care după o jumătate de veac s'a coborât și căldura civilizației, care s'a deșteptat și ea și-și cere și ea partea de pământ și de soare.

Este însăși urmărirea unității culturale — problema principală a „Asociațiunei” — care o mână în spre acest țărâm. Căci dacă vrem să înfăptuim noi unitatea sufletească, apoi aceea în pătura țărănească există de fapt din vechime. Țărânilor noastre a rămas sufletește neatinsă de toate valurile evoluției istorice de veacuri, și chiar încercările felurite ale vieții de toate zilele cari ne diferențiază pe noi, lasă neatinsă sufletele fraților noștri țărani.

Precum în adâncurile mării, în puțtele vecinicii liniște a apelor se găsește mărgăritarele celea scumpe, astfel în adâncul sufletului liniștit al țărânilor noastre românești se găsește, de-a gata, strălucită și strălucitoare, mărgăreata curată a unității noastre sufletești.

Ori cât s'a influențat ici coala portul și graiul poporului nostru — simptoame rele acestea desigur — dar numai esteriorități; înlăuntrul însă, în sufletul său, țărânul român este una și

„Foarte bine”.

Portarul raiului deschise deci pe jumătate poarta și zise: „Vină de te uită, ici!” Dar iată, că deodată Ghiță se întoarce și intră în rai deandoa-selea.

„Ce-ai pățit?” zise sf. Petre.

„Mă orbește lumina, răspunse hamalul din Saint-Remy, „și trebuie să intru cu spatele... Dar nu vă fie grijă! După cum ne-a fost vorba: cât vâriul nasului”.

„Ei, iată-mă-s!” chibzui în gându-i fericitul păcătos, „de-acum mă pun pe traista mea, și sunt în rai!”

„O”, zise Ghiță, „ce bine e aici! Ce frumos! Ce cântări!” După câte-va clipe preasfântul zise: „Cred, că te vei fi săturat acuma... ei, ieși... nu mai am răgaz să stau!”

„Nu vă bateți capul de mine”, zise Ghiță, „dacă aveți vre-o treabă ceva, mergeți de-o împliniți! Cât despre mine nu vă sinchisiți, ieși eu, când mă voi fi săturat, deocamdată n'am nici o grabă”.

„Uite la el! Dar nouă nu ne-a fost vorba așa...”

„Da zău, sfinte părinte, nu fiți așa rău! N'as zice, dacă ar fi loc strămt, dar, mulțămesc lui Dumnezeu, pe aici sunt grădini, cât lumea!”

„Ascultă, îți zic să ieși pe loc, că dacă va trece pe aici bunul Dumnezeu...”

„Da faceți, cum știți mai bine! Eu is om pățit și știu, că ce-i în mână nu-i minciună. Iată, mă vezi aici, și nu mă urnesc din loc”.

Sfântul Petre se zbuciuma, se sfărîma, cum să-l scoată pe blestematul ăsta... În fine porni, să-l caute pe sf. Ioan.

„Ioane, zise el, tu te pricepi la de-astea, trebuie să-mi dai un sfat”.

„Si două, dacă poțtești”, zise sfântul Ioan.

„Mai îți minte, că am mai pățit-o odată așa... și cu... cu... dar ce să faci?”

„Trebuie să cauți un om vrednic, să-l ducă pe numitul Ghiță-hamalul la judecată în fața lui Dumnezeu”.

Ei se apucară deci să caute un om vrednic; — de aceștia însă în rai nu prea erau; căutară deci un gardist sau soldat, de aceștia însă și mai puțin. Sfântul Petre nu știa ce să mai încerce. Din întâmplare trecea pe acolo tocmai și sf. Luca.

„Ce-ai pățit prietene, de stai cu gura căscată?”

„O, nu mă mai năcăji”, zise Petre. „Un prăpădit nu-și-ce, care se chiamă Ghiță, mi-a intrat în rai cu vicleșug și acuma, nu știu cum să-l scot!”

„De prin ce părți e?”

„Din Saint-Remy”.

„Din Saint-Remy?” zise sf. Luca. „Ei, bine, nu-ți mai fă inimă rea; — nu va fi așa greu să-l scoți afară!... Eu, cum știi, iubesc boii și-s protectorul boarilor, și-am umblat astfel prin multe locuri: Camarque, Orles, Nimes, Beaucaire, Tarascan, și cunosc foarte bine oamenii, de prin

părțile aceste, așa că-ți pot da un sfat, cum să-l porți de nas. Nu uita, că neamul acesta se bagă și-n foc, când e vorba să vadă vre-o luptă de tauri, — tu ai puținică răbdare. Eu mă apucă să te scap de Ghiță al tău!” În clipa aceasta trecu în sbor pe lângă ei o ceată de ingerași micuți și îmbujorați. Sf. Luca le strigă: „Micuților! Ia stați puțin. Pst! pst!” Ingerașii ascultară numaidecât.

„Ieșiți din rai încetișor, fără sgomot și când veți ajunge în fața porții, o apucați la fugă, strigând, cât vă ia gura, — ca în Saint-Remy, la luptele de tauri: „Taurii! Taurii! Uite! Uite! Veniți, măă!” Ingerașii se și porniră pe loc; cum ieșiser din rai, care de care începu a striga mai tare: „Taurii! Taurii!... Uite!...”

Cum auzi aceasta Ghiță-hamalul tresări ca năucit: „Ce doamne, și pe aici-s lupte de tauri? Hai și eu! lute!” Se repezi, ca nebun, de ieși astfel din rai bietul om!

Sfântul Petre pe loc închise poarta în urma lui, trase zăvorul și după aceea băgându-și capul prin ferestruie zise văzând: „Ce mai faci, Ghiță, cum îți merge?”

„Oh! De-acum e tot un drac”, replică acesta, „și dacă as fi văzut măcar luptele de tauri, încaltea nu mi-ar fi părut rău, că am fost alungat din rai”.

Și zicând aceste se pierdu în neant.

nedespărțit, neștiutor de nici una din acele mari deosebiri ce s'au creat între noi în trecut, și se crează zilnic pe atât de felurite teme ce ne preocupă pe noi, așa numiții intelectuali.

Dar și fără de aceasta, e o chestie de datorie culturală pentru noi, pentru „Asociațiunea” să ne preocupăm pozitiv, și mai intensiv de cultura poporului, — programul „Asociațiunii” — va să zică de ridicarea prin învățatură a fraților noștri celor mulți.

Această datorie a înțeles-o „Asociațiunea” și în timpul din urmă a și urmărit cu deadinsul împlinirea ei. Înființarea „Bibliotecii populare” care s'a început în primul an cu 12000 de abonați este un pas atât de mare și de îmbucurător, încât e superflu cred, să mai insist în această direcție.

Țin însă să accentuez, că comisiunea noastră tocmai în vederea acestui fapt și tocmai în considerarea direcțiunii, ce notează acest fapt, nu este de acord cu on. comitet, care a hotărât să sisteze, din lipsă de bani, postul de conferențiar economic, creat acum câțiva ani.

Comisiunea crede că pe lângă biblioteca populară postul de conferențiar a fost unicul dar ce „Asociațiunea” a adus culturii poporului nostru, și ar fi nespun de trist, nespun de inoportun a retrage darul, chiar acum, când poporul nostru, la prima încercare, la prima chemare ce i s'a făcut, a răspuns cu 12000 de membrii ajutători, cea ce înseamnă 24000 coroane la an pentru „Asociațiune”. Că nu sunt bani? Asta e foarte dureros, dar noi credem, că în acest caz trebuie să facem rost de bani, iar nu să abdicăm și să desfacem ce biet bine am făcut până acum pentru popor!

Să lucrăm mai întâiu pentru îndulțirea membrilor, atât a celor ordinari cât și a celor ajutători. Dacă postul de conferențiar se susține și se îmbunătățește, plătindu-se și spesele de drum, când merge pe sate, atunci el coborându-se între țărani și dându-le învățăturile practice economice, de care țaranul atâta lipsă și folos are, atunci foarte ușor poate folosi acele prilejuri și pentru înmulțirea membrilor ajutători, pentru că țărani vor prinde dragoste și interes de „Asociațiunea” care se îngrijește de îndrumarea lor culturală și economică chiar!

Apoi se mai pot înmulți membrii ordinari ai „Asociațiunii” care și acum după o jumătate de veac numără numai 2000 de ostași sub steagurile ei de pace. Să nu amintesc decât numai de preoți și învățători. Avem vre-o 3000 de preoți și învățători români, factorii culturali numai 2000 de membri la „Asociațiunea” pentru cultura poporului român!

Onorată adunare! Eu cred că nici un român cult nu ar fi iertat să lipsească din șirurile „Asociațiunii” dar mai ales nu-i iertat să lipsească

preoții și învățătorii români, factorii culturali chemați prin firea și ființa lor.

Cultul și cultura trebuie să se întregască reciproc. Deci și oamenii cultului și oamenii culturii trebuie să fie aceiași. Trebuie deci să se stăruiască, cu dinadinsul, la locurile competente, ca să înceteze odată starea aceasta, care nu ne face onoare, și să ajungem odată acolo unde trebuie să fim, și unde sunt și alte popoare culte, ca să nu mai fie preot, să nu mai fie dascăl românesc, care să lipsească din albumul membrilor „Asociațiunii”.

Atunci vor fi bani pentru necesitățile culturale ale „Asociațiunii”.

O altă problemă mare în direcția asta poporanistă a activității „Asociațiunii” este problema cooperativelor sătești, cu care s'a ocupat comitetul și în favorul cărora a făcut propuneri, ce cu puține, schimbări o recomandăm și noi spre primire.

Problema aceasta, onorată adunare, a preocupat acum de ani întregi opinia publică, factorii vieții noastre sociale și economice, iar în anumite regiuni în loc de discuții s'au înființat instituții cooperative organizate gata. Și dacă acum în sfârșit problema a găsit o sancționare chiar și din partea „Asociațiunii” care se angajază la muncă pentru generalizarea și realizarea ideii, faptul acesta foarte îmbucurător, se datorește în mod special, intervenției generoase a unui bărbat de bine al neamului nostru, care s'a ivit ca un luceafăr pe cerul nostru înmăsurat, și care a înțeles să personifice și să întrupeze în sine însuși acel înțelept cuvânt al poporului nostru, care zice: „tace și face”; acel mare om de fapte care înțelege să facă gesturi grăitoare și pline de înțeles, cu care însoțește însă nu numai cuvinte, frumoase prin adevărul și înțelepciunea ce o cuprind, ci mai ales fapte de cea mai înțeleaptă directivă; acel profund gânditor care e în fericita situație de a exprima gândurile sale de bine pentru noi prin fapte roditoare de alte fapte bune, și care și problema cooperativelor a pus-o înaintea comitetului „Asociațiunii”, nu numai cu motivări logice și retorice ci mai ales cu oferta său atât de puternic grăitor de 100,000 cor. ca mijloc de propagandă și înfăptuire a minunatei idei umanitare ce se leagă de cooperativele sătești.

Realizarea acestei idei menite a da țaranului nostru un mijloc nou de organizare și întărire a forțelor sale economice, va fi, sunt sigur, răsplata cea mai bună și mai potrivită ce putem aduce acestui suflet bun, ca semn al mulțumitei și recunoștinței neșterse ce-i păstrăm.

Cât de diferite sunt părerile la noi și cu privire la cooperative am putut-o constata, în mic, și în sânul comisiunii noastre. Și e de înțeles lucrul acesta. De aceea ca să putem bine orientați chibzui asupra propunerii ce facem, care în fond e însăși propunerea comitetului, fie-mi iertat a mă opri un moment și la acest punct.

Mai ales două puncte de vedere opuse se ciocnesc în chestia cooperativelor. Zic adevărat unii că societățile pe acțiuni sunt instituții egoiste — iar cooperativele sunt altruiste. De aceea cer ca cooperativele să fie făcute cu totul neatârnatore de bănci, ca niște orgazații cu totul de altă natură. Pornind din acest punct de vedere ar urma ca cooperativele, înființându-se și dezvoltându-se să fie orgazații contrare băncilor, cea ce ar fi fatal pentru întreaga viața noastră publică, nu numai pentru viața economică.

Noi trebuie să ne dăm bine seamă că țaria vieții noastre economice este organizată azi în peste 200 de bănci, tot societăți pe acțiuni. Ar fi cu totul greșit și nenorocit lucru dacă acum în noile creațiuni băncile și-ar găsi niște rivale, niște dușmane, în loc să-și găsească niște conlucrătoare.

De aceea trebuie să nizuim a aduce în perfectă armonie cooperativele cu băncile, ca ele să lucreze concentric și în aceeași direcțiune, deși poate pe alt teritoriu și cu alt metod.

E adevărat poate că în principiu, și în abstract, băncile, ca societăți pe acții sunt ca egoiste. E adevărat poate, că în felul cum a fost diriguite până acum, cu tendința de a da mari dividende, ele fac și un rău serviciu economiei naționale, pentru că capitalurile ce le câștigă

din camete, mai ales dela țărani producători, și le dau în mâna intelectualilor acționari, mai toate le trec pe încetul în mâni străine, în schimb pentru toate acele necesități ale vieții orășenești, pe cari ni-le procurăm mai ales dela străini: cum sunt articli de toaletă, mobilă, băi, călătorii, instrucții etc. Astfel băncile scot din țărâmul nostru național anumite capitale și le trec în țărâni străine. În vederea acestui fapt e bine de luat în seamă, că a sosit timpul ca băncile să se mulțumească cu dividende mai modeste și să ajute cu capitalele lor cooperativele, cari sunt chemate a organiza economicele țărânișii, elementul productiv și conservativ al capitalului național.

Astfel băncile vor face altruism, iar cooperativele vor da și ele câștiguri țaranilor părtași, și mai ales vor deprinde pe țărani, cu crățarea și cu depunerile.

De altfel alta este principiul abstract, și alta este aplicarea lui: alta et eoria și alta e practica.

În practică egoismul băncilor se reduce tot așa de mult ca și altruismul cooperativelor. Băncile — egoiste, cum le zic la noi s'au dovedit cele mai generoase sprijinitoare a tuturor pornirilor bune și „cuota filantropică” a băncilor românești a fost relevată cu laudă, cu tot dreptul chiar de străini, și a fost propusă ca o pildă de imitat și pentru alte bănci. Doar însăși cooperativele cele altruiste încă se vor putea înființa numai cu ajutorul băncilor. Și tocmai băncile mai înțeleghătoare au fost cari au înființat atari cooperative la sate, dovedind cu fapta bunătatea și folosul lor. Iar dacă se înființează cooperativele nici ele nu vor putea da împrumuturi fără camătă, ci și ele vor trebui să iee percente, ca și băncile dela datornici, prin ce vezi bine se reduce mult laudatul altruism, fără să se reducă însă importanța lor nespunșă, care stă în organizarea și emanciparea poporului nostru dela sate.

Tocmai de aceea, și comitetul, și comisiunea, coteplează cooperativele ca o completare a organizației noastre economice de până acum, ca o continuare a operei săvârșite până acum prin bănci; deci ca organizație nouă armonică cu organizația cea veche și nici de cun ca ceva contrar.

Oricum prin înfăptuirea și generalizarea cooperativelor „Asociațiunea” noastră face un pas mare în porpirea sa spre popor, prin ce nu numai dă un impuls puternic culturii române peste tot, ci își crează și pentru sine un teren cu mult mai rodnic și mai priincios.

Onorată adunare generală! Culmea adunării noastre din ast an a fost negreșit devălirea monumentului lui George Barițiu. Cu acest act se încheie definitiv și frumos jumătatea primă de veac a vieții „Asociațiunii”. Ca și „Asociațiunii” al cărei vrednic și harnic secretar a fost aproape viața întreagă Barițiu n'a putut străbate la inima poporului, deși tot cu gândul la popor a trăit și a murit. Ca și „Asociațiunea” al cărei suflet a fost Barițiu a rămas tot numai îndrumătorul inteligenților, dascălul dascălilor poporului nostru. De aceea monumentul lui Barițiu e și monumentul caracteristic al „Asociațiunii” de până acum, e simbolul activității ei de jumătate de veac. — Cu desvălirea acestui monument s'a închis o epocă, și s'a deschis alta.

Fie ca în curând să asistăm la desvălirea monumentului lui Eminescu, poetul care în sensul cel mai larg și-a dat seamă de problemele de viață ale neamului său, și care prin întreagă concepția sa a tâlcuit durerea neamului nostru întreg. Acel monument va fi și simbolul lucrării viitoare a „Asociațiunii”. Și ceea ce trebuie să-i dorim este, ca să-i ajute Dumnezeu, ca prin lucrarea sa în mijlocul poporului nostru să ajungă a ridica starea țaranului român prin cultură la o astfel de bunăstare și mulțămire, încât să se desmintă faptic ceea ce Eminescu așa de plastic zugrăvește în Doina sa, când zice:

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-s'a...

Și atunci iarăși, monumentul lui Eminescu, nu va fi numai al lui, al marelui poet, ci va fi

CÂNTEC DE TOAMNĂ.

— File rupte. —

*Din salcâmi se naltă luna,
Polcind întinsa cale...
Mi-e atât dor și jale,
Că aş vreau să plâng într'una,
Plânsul doinelor...*

*Tremură pe vale cântul,
Zis din fluer fermecat...
Trist se lasă peste sat
Toamna, ce-a venit cu vântul,
Crivățul turbat...*

*S'a stins floarea de cicoare,
Florile de pe răzor...
Plânge sufletu-mi de dor,
Mi-a nîins bobii vrăjitoare,
Și mi-a spus, că mor!*

*Mor de dorul primăverei,
Draga mea mi-a spus să mor!
N'are pentru mine dor...
L-a furat în faptul serei,
Un voinic fecior...*

G. Vlădescu-Albești.

monumentul unui triumf cultural al „Asociațiunii”, ceea ce dorim să-i și de Dumnezeu părinților noștri.

Starea socială a Românilor Basarabeni *

Astăzi poporul Moldovenesc de sub dominațiunea Rusiei cuprinde două pături sociale bine distincte una de alta prin năzuința de cultură și de viață socială. Una este cea care, adăpându-se la cultura rusească, s'a înstrăinat de noi cu totul, și, ceea ce-i mai dureros, servește acolo drept cel mai docil instrument în conducerea acțiunii de opresiune și împiedecare a oricărei încercări de cultură națională românească.

A doua pătură a Moldovenilor basarabeni o formează imensa mulțime a poporului Moldovenesc care trăiește nu numai pe teritoriul dintre Prut și Nistru, ci și dincolo de acest hotar până la Dnipro și pe malul Mării Negre până în Caucaz și de acolo mai înainte până la locurile depărtate siberiene și Manciuriene. Ea este aceia care suportă cea mai cumplită opresiune și totuș de un veac rezistă cu eroism tuturor încercărilor de rusificare.

În tot cuprinsul Basarabiei de azi, nu există nici un fel de școală românească, laică sau religioasă, de stat sau particulară, nici la sate, nici la târguri ca și în întreaga Rusie pe unde viețuiesc frații de ai noștri. Statul rusesc nu îngăduie să se facă nici măcar un curs cât de elementar al limbii române în școlile primare sau secundare de acolo, pe lângă limba rusească sau celelalte limbi străine ce se propun liber și acolo ca și la noi. Mai mult: Neamurile străine din Rusia: Evreii, Tătarii, Finlandezii, Polonii, Circaziienii ș. c. l., au voie pe lângă școli, să se închine lui Dumnezeu în limba lor maternă; numai fraților moldoveni le este oprit acest lucru. Numai la cimitir, acolo, sub cer liber, la groapa mortului, departe de strășnicia jandarmului oficialității și numai după insistența familiei îndoliate, dacă vreodată mai îndrăznește preotul ca să zică cu jumătate gură, „Veșnica pomenire” în românește!

În sfârșit, nu se tolerează nimic care ar înlesni vre-un fel de cultură națională moldovenească. Nu există nici un ziar cu adevărat românesc, care să contribuie la înălțarea culturii românești sau să apere dreptatea cauzei fraților noștri. Este adevărat că la Kișinău apare acum o revistă bisericească „Luminătorul”, în moldovenește, dar ea este scrisă numai cu litere chirilice și nu se publică într'însa decât subiecte pur religioase, servind astfel mai mult de momeală pentru moldoveni, ca să-și dea copiii pe la școlile rusești și să poată ceti apoi și revista moldovenească, după ce prin acele școli li se vor învenima sufletele cu duhul trădării de neam. Iată câteva din mijloacele pe cari oficialitatea sfintei Rusii le întrebunțează pentru desnaționalizarea fraților noștri.

Sunt acum vre-o patru ani, când se răspândise vestea, de altfel publicată și prin ziarele rusești, că în sfârșit Impăratul Nicolae II s'ar fi milostivit și că va da voie să se officieze românește prin bisericile Moldovenilor. Un preot român, dintr'o comună a județului Ismail, nu așteaptă sancțiunea vestii și s'apucă să slujească în biserică românește. A doua zi, el dispăre din sânul familiei și nici până în ziua de azi nu se știe ce s'a făcut cu dânsul, e viu sau mort!

Alt fapt: oficialitatea sfintei Rusii a târît mii din frații de ai noștri în Manciuria, în războiul Ruso-Iaponez, unde, punându-i mereu în primele rânduri de bătaie, au pierit dintre dâșii patrușprezece mii. Numai la Liao-Jang au căzut mai bine de cinci mii, la prima ciocnire! Cei rămași în viață, schilodiți, în cea mai mare parte, întorcându-se în Basarabia pe la vetrele lor, s'au adresat guvernatorului ca să li se înlesnească oarecum traiul. Drept răspuns de mângâiere și de alinare a suferințelor lor li s'a dat câte o placă patrată ca să o atârne de grumaz, și care să le dea dreptul de a cerși!

O altă măsură: În Dobrogea există mănăstirea „Cocos” și la hramul acestei mănăstiri, prin

Maiu, în fiecare an veneau unii din basarabeni ca să se închine măcar odată pe an lui Dumnezeu în graiul părinților noștri. În anul acesta li s'a interzis și acest mijloc de comunicare cu noi. Prea sfântul Nifon, Episcopul Dunării de Jos, trecând în anul acesta dela Galați spre Isaccea, pe timpul opririi vaporului lângă Reni, a văzut acolo o mare mulțime înghinchiată pe malul Dunării și care prin semnul crucii și alte gesturi îi implora o intervențiune la autoritățile rusești, ca să-i îngăduie libertatea de a merge la hram. Prea Sfînția Sa a intervenit, dar totul a fost inzadar.

Pe când, astfel, în Basarabia frații noștri se află într'o asemenea stare culturală și socială, pe când acolo se desfășoară asemenea măsuri, ca din senin s'a produs un eveniment, care ne-a surprins pe toți cei cari ne aflăm în Organizațiunea culturală a Românilor basarabeni din țară, și ne-a umplut sufletele de cea mai legitimă îngrijorare. Cu prilejul aniversării de 50 de ani de carieră militară a Majestății Sale Regelui nostru, Majestatea Sa Tarul Rusiei I-a trimis telegrama următoare:

„Astăzi, cu prilejul aniversării a 50 de ani de serviciu al Majestății Voastre Regale, împins de un sentiment de sinceră recunoștință pentru serviciile, pe cari Țara Voastră le-a adus Rusiei în gloriosul an 1877, când Majestatea Voastră, în fruntea vitejei Sale armate, a luptat alături de nenitații mei tată și bunici, pentru aceeași cauză atât de scumpă anhelor noastre națiunii și recunoscând înaltele calități militare ale Majestății Voastre, li confer bastonul de mareșal al armatei mele, ca o recunoscătoare amintire a frăției de arme dintre popoarele noastre, și ca semn de adânc respect pentru vechiul nostru aliat”.

(ss) Nicolae.

Cum poate să răsune în sufletele noastre această manifestare atât de neașteptată față de tragedia seculară ce pare că nu mai are sfârșit cu frații noștri de pe pământul smuls din trupul Moldovei?

Ce raport poate avea această nouă manifestare de dragoste a sfintei Rusii, cu serbările nesăbuite ale potențailor oficialității ruse dela Kișinău din 16 Maiu trecut? Prevestește ea oare noi nenorociri neamului nostru?... Din istorie cunoaștem cum sfânta Rusie prin vorbe ne-a arătat totdeauna o mare dragoste și solitudine, vorbe cari din nefericire niciodată n'au corespuns cu urmarea faptelor.

Așa a fost în 1806, când ea a încălecat teritoriul țării cu ostile sale, sub pretext de a protegi creștinii ortodoxi contra jafurilor și a cruzimilor răsvrătului pașă turcesc Pazvaintoglu și a Pazvangiilor săi. În fond însă sfânta Rusie a urmărit altceva: N'a părăsit pământul țării noastre, până ce în 1812 n'a răpit mai mult de jumătate din teritoriul Moldovei întins între Prut și Nistru și având peste 45.000 chilometri pătrați întindere, pe când restul Moldovei dela Prut până la Carpați are numai vre-o 38.000 chilometri pătrați. Și numai cu atât nu se mulțamește ci despoaie provincia de orice autonomie și libertate politică și culturală, deslănțuind acolo cea mai grozavă ieroare.

La 1877, sfânta Rusie își trimite iar armatele peste Prut la noi, încheind o convențiune cu guvernul român, prin care Tarul Alexandru II se obliga a menține și a face ca să se respecte integritatea teritoriului său. Dar după ce ostile rusești sunt zdrobite de Osman Pașa, și după ce ostile noastre, reintrând în luptă, schimbată soarta războiului, - care a fost răsplata din partea sfintei Rusii?... Ni s'au răpit iarăș cele trei județe din sudul Basarabiei! Iată pentru ce noua manifestare de dragoste a sfintei Rusii, cu telegrama arătată, ne-a pus pe noi cei dela Organizațiunea culturală a Românilor Basarabeni din Țară în nedumerire și îngrijorare.

Până la aflarea adevăratului înțeles al acestei telegrama, Congresul Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor are însă un minut prilej de a se manifesta într'o formă oarecare pentru răspândirea culturii românești și printre frații noștri Basarabeni.

Manifestarea aceasta ar fi de mare folos, mai cu osebire acum, când în Rusia s'a produs un curent favorabil fraților noștri, pentru încetarea prigonirilor împotriva culturii românești, pentru libertatea fundării de școli românești, și pentru învoirea slujbei în biserică, în românește, —

curent al cărui ecou a pătruns chiar și prin presa rusească.

Manifestarea aceasta s'ar putea face de orice altă Asociație Culturală din lume, cu atât mai mult de una românească și de sigur că ea va avea aprobarea întregii lumi civilizate.

Ion Costescu

Directorul Organizațiunii Culturale a Românilor basarabeni.

Scrisoare din Londra.

Războiul și presa engleză. — Atitudinea României.

Londra, 26 Octomvrie.

În chip neîfavorabil s'a comentat aici manifestul regelui Bulgariei. Unele ziare încă l'au criticat viu, din pricina rîndurilor sale din urmă — rînduri ce înfățișează războiul ca un fel de cruciată împotriva Semi-lunii. Și așa cum e, acest război se prezintă foarte înverșunat, spre a mai fi nevoie și de patima religioasă. Din acest punct de vedere, manifestul în chestie contrastează rău cu acel adresat de Nazim Pașa trupelor turcești. Anglia, mai mult ca ori când, are astăzi interesul de a înlătura din acest război ori ce apel direct la religie. Sub domnia ei trăiesc nu mai puțin de o sută milioane mohamedani; în Londra e și o puternică Ligă a mohamedanilor din Indii; și la fiecă prilej această Ligă adresează manifeste și scrisori în presă, afirmându-și solidaritatea cu frații de credință. Sultantul Turciei este totodată și calif, și-i firesc deci ca milioanele de supuși musulmai din Imperiul Britanic să resimtă mult atacurile în contra Turciei. Totuș, într'o țară ca asta unde prejudecățile și spiritul medieval în materie de religie nu s'au stins cu totul, e greu să se tie cum pînă între politica statului și simpatiile publicului. Câteva ziare arată o vădită părținare — mai atîta pentru Serbia și Grecia, cât pentru Bulgaria. Chiar oameni ce ocupă funcțiuni mari în stat și-au exprimat pe față simpatiile pentru așa zisa Ligă Balcanică. În astă chestie a fost și o discuție în parlament, unde primul-ministru a avut prilejul să adauge:

„Atitudinea guvernului Majestății Sale cu privire la război e de o strictă neutralitate”.

Această declarație a venit a doua zi după cetirea în centrul Londrei a proclamației, iscălită de rege, referitoare la neutralitate.

Să trecem acum la atitudinea României. În tre știrile grozave, între telegramele alarmante ce sosesc de pe câmpul de război, se poate vedea în presa engleză și titlul: „Criza cabinetului român”. De trei, de patru săptămâni într'una revine acest titlu: „Criza cabinetului român”. Trece abia câteva zile și iarăș — îți sare în ochi te urmărește, te obsedează: „Criza cabinetului român”. Și-ți vine să te întrebi: nu-i alt ceva din România? Tot asta și asta? N'are să se mănuie odată? Unele ziare au și început să arunce usoare aluzii — așa cum am zice noi: satul ard și baba se piaptănă. „Times” de ieri, informând iarăș publicul despre „Criza cabinetului român” adaugă:

„Țara începe să-și piardă răbdarea față de aceste negocieri, cari absorb energiile guvernului la un timp când situațiunea internațională cere o de-aproape luare-aminte”. În același ziar, vorbind despre Te Deum-urile bisericilor bulgărești după ocuparea lui Kirk-kilise, corespondențul din Sofia scrie:

„Numai biserica românească, care nu-i încă tânără, a rămas în întineric, par'că ar fi caracterizat atitudinea izolată a țării surori în acest conflict dintre Cruce și Semi-lună”.

Discuția deschisă de d. N. Beza în „Westminster Gazette”, cu privire la atitudinea României, se continuă. Cel din urmă articol e scris de d. J. Cvijic, profesor la universitatea de Belgrad. Firește d. Cvijic vorbește ca un patriot sârb, și-l preocupă înainte de toate situațiunea politică actuală — nu atîta chestia de exactitate și adevăr. Intenționat caută să reducă cifra Aromânilor la 160.000, spre a trage concluzii

* Comunicare făcută la Congresul Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, ținut în Galați.

*) După cum știu criza de guvern din România luată acum un sfârșit norocos. Red.

Războiul balcanic.

Turcia și România. — În preajma operațiilor navale. — Noul victorii bulgare. — Slovaci despre d. Tache Ionescu, noul ministru de interne al României. — Lupte sângeroase. — Macedonia este pierdută pentru Turcia. — Spre Salonic! — Victoriile grecești. — Ultimatul albanezilor. — Chestiunea Orientului. — Țarul Rusiei felicită pe regele Serbiei. — Noul state în Balcani.

Arad, 29 Octombrie.

Cercurile politice din Turcia au o crudă decepție. Se pare absolut neîndoios, că ele așteptau ca în momentul izbucnirii conflictului general din Balcani, România să intervină împotriva statelor balcanice, mai cu seamă împotriva Bulgariei. Tonul și observațiile în discuțiile lor arată această speranță, care, de asemenea, se răsfărgea în presă foarte lămurit și strălucitor.

Dar războiul s'a deslănțuit și atitudinea României nu e de loc aceea pe care o nădăduiau turcii. Și ei stau uimiți, dar nu pot decât să privească România încă cu multă curtenie și să nădăduiască mereu că poate lucrurile se vor schimba. E posibil ca interesele României să nu fie puse în joc prin conflagrația balcanică? Nu; cercurile politice turcești nu cred aceasta; iar „Le Jeune Turc” întreabă: „Adecă Austro-Ungaria și România o să privească filozoficește cum Turcia-europeană e invadată de armatele aliate?” Turcilor nu li se pare posibil aceasta și astfel vedem și unele chemări indirecte la arme adresate României. Așa „Ikdam” scrie:

„Unii din marii factori actuali cari, pentru moment, sunt spectatori și se prepară, este România, care, dacă ar părăsi atitudinea sa tăcută de astăzi pentru a se arunca în conflict, i-ar modifica complet și în mod straniu toate fazele. Iată de ce e trebuință să urmărim cu atenție atitudinea luată în ultimul timp de guvernul român. În România, nici opinia publică, nici cercurile oficiale nu stau indiferente în fața actualei crize balcanice, ci îi urmăresc cu cea mai mare atenție toate peripețiile. Se simte că România se mișcă și că această mișcare pare că vrea să devie o tresărire violentă...”

De altfel, nu incapa nici o îndoială că interesele României nu sunt identice cu ale celorlalte state balcanice. Dacă ar fi fost altfel, ar fi intrat și ea în alianță. Prin urmare, vocea și acțiunea României vor da imediat cu totul un alt curs crizei de astăzi. Amestecul ei ar fi rău văzut de Rusia, care ar interveni și ea atunci, astfel că primejdia ar lua atunci și mai mare întindere și ar amenința întreaga Europă”...

Acesta e tonul care dominează în mai toate organele presei turcești în privința României.

Turcii par cu tot dinadinsul, că au nevoie de concursul României, poate că nu pentru a o ajuta în lupta cu bulgarii, ci mai ales pentru a aprinde focul în toată Europa, căci, evident, intervenția Rusiei ar aduce amestecul Austro-Ungariei și nici nu trebuie mai mult pentru o conflagrație europeană.

*

Până acum nu s'a dat nici o luptă între flotele beligeranților din Balcani. O întâlnire între flota turcă și cea greacă poate avea însă loc peste puțină vreme. E interesant, în aceste împrejurări să cunoaștem părerea unui specialist în materie navală asupra in-

fluenței pe care ar putea-o avea asupra rezultatului final al războiului, luptele date de flotele dușmane.

Wilfrid Wasson, unul din cei mai apreciați scriitori militari americani, publică în această privință un studiu foarte interesant. El arată că turcii fiind deplin stăpâni pe Marea Neagră, unde bulgarii n'au decât o canonică și șase torpiloare incapabile să se măsoare cu cele două cuirasate turce *Medjidia* și *Hamidia*, își vor îndrepta toată atenția asupra flotei grecești din Marea Egee. Distrugând flota grecească și devenind astfel stăpâni pe Marea Egee, turcii ar câștiga un avantaj enorm asupra adversarilor lor, că având drumul liber pe mare, ar putea transporta cu ușurință trupe din Asia-mică în Europa. Ar putea concentra în același timp oameni și material de războiu pe coastele occidentale ale Greciei, ale Albaniei și Muntenegrului și în fine ar putea debarca cu ușurință, trupe destinate să atace flancurile armatelor inimice.

Din contra o victorie navală a grecilor le-ar permite acestora fie să atace coastele Turciei asiatice, fie să coopereze pe mare la atacurile armatelor balcanice contra Salonului și celorlalte porturi macedonene.

Bulgarii au ocupat Baba-Eski.

Sofia. — Bulgarii au ocupat Baba-Eski. Cucerirea acestui oraș e de mare importanță strategică, deoarece Turcilor li s'a tăiat linia de retragere cu trenul. Căderea Adrianopolului e iminentă.

Spre Lüle-Burgas.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: În apropiere de Baba-Eski Bulgarii au cucerit un tren ce venea dela Constantinopol, care aducea 14 vagoane de iaină. Trupele bulgare sunt în marș spre Lüle-Burgas.

Serbia are bani.

Berlin. — Corespondentul din Belgrad al ziarului „Berliner Tagblatt” a avut un interviu cu dr. Milan Sainovici șeful secției politice a ministerului de externe sârb. Șaimovici a făcut elogiul armatei sârbe:

— Sârbii sunt un popor de munte, viguros, viteaz, care întimpină cu îndrăzneală primejdia și nu se va da înlături, ori ce s'ar întâmpla, pentru că e însuflețit de ideea națională. Vom duce războiul până în pânzele albe.

— Dar cât va dura?

— Optimiștii spun șase săptămâni, pesimiștii zic șase luni.

— Și cât costă?

— Zilnic 800.000, până la un milion de lei. Avem în casă o sută de milioane bani ghiață. Spiritul de jertfă e mare, subscripții se fac mereu.

Strămutarea cartierului turcesc.

Salonic. — Cartierul general al armatei turcești de ost a fost transpus la Ciorlu. Din cartierul bulgar se anunță, că după mărturisirile unui oîșter venit dela Adrianopol Vineri, Sâmbătă și Duminecă au avut loc lupte foarte sângeroase, cari s'au sfârșit în favoarea Bulgarilor. (Prin faptul că cartierul turc — pe care-l credeam a fi la Baba-Eski sau Lüle-Burgas — a fost transpus la Ciorlu, la o depărtare de 90 klm. dela Constantinopol, se dovedește că trupele turcești se află într-o situație foarte critică. N. R.)

Centenarul

preparandiei gr. or. române din Arad.

Aducem la cunoștința publicului, că s'a stabilit definitiv programul aniversării centenare a preparandiei române din Arad și în cadrul se va publica în întregime.

Serbările jubilară vor avea loc în 3/16 Noemvrie c. și cu acest prilej se vor ilustra strălucitoarele fapte pline de jertfă și abnegație ale integrilor bărbați întemeietori ai acestui focar de cultură românească, servindu-ne astel ca veșnice îmbolduri de a păși pe urma lor spre a desăvârși căile spre înaltele fite ce le-au avut înaintea ochilor, cu mijloacele ce ne stau azi la îndemână.

Sâmbătă, în 3/16 Noemvrie la orele 8 a. m. se va celebra liturghie solemnă în catedrala din Arad de P. S. D. Episcop Ioan I. Papp și se va ținea parastas pentru profesorii răposați.

La orele 11 a. m. va avea loc comemorarea centenară în sala festivă dela Seminar prin P. C. D. Roman R. Ciorogariu, directorul Seminarului, după care va urma Cuvântul P. S. D. Episcop Ioan I. Papp, ca patron al institutului. Tot cu această ocazie se va primi salutul delegaților și se vor înfățișa din partea Reuniunilor învățătoarești din Arad, Caransebeș și Oradea-mare portretele marilor noștri dascăli D. Țichindeal, C. D. Loga, A. Gavra etc., precum și acela al eroului legendar, Moise Nicoară, care a purtat lupta cea mai eroică pentru așezarea pe scaunul episcopesc aici în Arad a unui episcop român.

La ora 1 va avea loc banchetul la Crucea-Albă.

Seara la orele 8 și jumătate se va aranja un concert în sala mare dela Crucea-Albă din partea tinerimei seminariale sub conducerea profesorului de muzică, Trifon Lugojan. Tot cu această ocazie se va citi o disertație despre cei dintâi profesori ai preparandiei din Arad.

După concert va urma dans.

Pentru aranjarea acestor serbări culturale s'a constituit un comitet aranjator, care să stea la dispoziția publicului dezinteresat, sub presidiul dlui director seminarial, deci rugăm pe participanții la aceste serbări să se adreseze D-sale în chestie.

Atragem atenția publicului asupra broșurii „Cei dintâi ani din trecutul și viața preparandiei gr. or. rom. din Arad și Arătarea de D. Țichindeal”, care se poate căpăta la „Librăria diecezană” și „Librăria Tribunei” din Arad cu prețul 2 cor. plus porto 20 fil.

O nouă victorie bulgară.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară anunță: *Bulgarii au ocupat Bunar-Hisar, unde se retrăsese garnizoana dela Kirk-kilise.*

Sofia. — Cartierul general bulgar dela Stara-Zagora a fost transpus la Mustafa Paşa. Corespondenții de război au plecat aici.

Unirea armatelor sârbă și munteneșină.

Rjeva. — Știri sosite aci spun că armatele sârbă și munteneșină s'au unit la Sijenita, în sandjac.

Brigada generalului Vucotici a înaintat până la Rosaj și astfel Sârbii au ocupat un însemnat punct în fața Ipek-ului.

Un episod tragic.

Atena. — În lista celor căzuți la Ellassona, se afla și un aristocrat grec, anume Vachu. Când soția sa află despre aceasta, ea fu atât de disperată încât se sinucise. Mai târziu, rudele s'au dus să viziteze pe soție, spre a-i comunica că, după ultimele știri, soțul ei se află numai rănit ușor; dar nu găsiră decât cadavrul rece.

Slovacii despre d. Take Ionescu, noul ministru de interne român.

Budapesta. — Ziarul slovac din capitala Ungariei, „Budapester Tagblatt” scrie în numărul său din 29 Octombrie un articol de fond despre d. Take Ionescu, noul ministru de interne al României. „Budapester Tagblatt” zice că intrarea dlui Take Ionescu în ministerul actual din România înseamnă triumful democrației în această țară, în care până acuma numai boierii au condus treburile publice. Dela d. Take Ionescu se așteaptă că și politica externă a României va lua un curs cu totul nou, adecă România nu se va amesteca în chestiunea balcanică, pentru că să le răpească statelor aliate trofeele din mână. Aceasta ar însemna că poporul român nu știe prețui luptele pentru libertate ale altor popoare. Se speră că grație politicii prudente a dlui Take Ionescu, nici România nici Austro-Ungaria nu vor jertfi oameni și bani de dragul Turciei.

Lupte turco-munteneșine.

Rjeva. — Se svonește, că s'au început tratative cu garnizoana din Scutari. Parlamentarul trimis din partea regelui Nichita a declarat comandantului garnizoanei că ori ce împotrivire e zădarnică, deci garnizoana să evite o vărsare de sânge de prisos și să predea orașul. Până în acest moment garnizoana, care este izolată de lume, n'a răspuns la propunerea munteneșină.

Roma. — Ambasadorul munteneșean Popovici a declarat regelui, că Sâmbătă Munteneșinii au cucerit muntelul Tarabos. Comandantul garnizoanei turcești a capitulat.

Lupte turco-sârbești.

Belgrad. — A doua armată sârbă sub conducerea generalului Stepanovici unindu-se lângă Istib cu armata bulgară au început lupta cu Turcii și așteaptă căderea orașului. Turcii s'au retras dela Üsküb în două direcțiuni: spre Köprülü și Kaikandele. Cea mai apropiată luptă va avea loc, probabil, lângă Köprülü.

Vranja. — Locuitorii din Üsküb spun, că mulți ofițeri turci au deshamiat caii dela tunuri și așa au fugit. Soldații încă au imitat exemplul acestora.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se anunță din Belgrad: Trupele sârbești au ocupat regiunea Ovcepolie și au luat 20 de tunuri. Se svonește că toate trei armatele sârbe s'au unit și încearcă un atac comun contra Turcilor, cari sunt concentrați între Üsküb și Köprülü.

Belgrad. — Armata a treia sârbă a ocupat Mitrovița și trecătoarea Balaban și au luat 15 tunuri.

Macedonia este pierdută.

Belgrad. — Cucerirea Üskübului a făcut o deosebită impresie asupra Sârbilor. Üskübul este considerat acum ca un mărgăritar scump, pe care întreg poporul sârb trebuie să-l apere cu arma până la cea din urmă picătură de sânge. De azi încolo este pierdut pentru totdeauna pentru Turci. Numai o intervenție a marilor puteri ar mai putea împiedeca împărțirea Turciei, deoarece Macedonia — așa se vede — este pierdută definitiv pentru Turci.

Spre Salonic.

Belgrad. — După știri particulare trupele sârbești au ocupat Köprülü și Istip.

Consiliul de miniștri turc.

Constantinopol. — Pe lângă miniștrii numeroși demnitari civili, militari și religioși, senatorul aromân Bartzaria și alți senatori au luat parte la un foarte important consiliu, care s'a ținut la palat și care a durat până aproape de miezul nopții, deliberând supra situațiunii războiului. În timpul consiliului o vie corespondență telegrafică s'a întreținut cu ministrul de război. Consiliul a decis să se ia toate măsurile pentru apărarea onoarei miștate a țării. Ultimele știri date de ministrul de război, arată că armata turcă ține defensivă; situațiunea generală este bună. Sultanul a fost ținut în curent cu deliberările. În urma consiliului, marele vizir a fost primit de sultan, raportându-i deciziunile luate cari au fost depeșate ministrului de război.

Presa sfătuiește tărie și răbdare și respinge ori ce idee de mijlocire a puterilor, care ar fi cu putință numai în urma unei mari victorii sau unei desăvârșite înfringeri a Turcilor.

Grecii au ocupat Kozane.

Atena. — Trupele grecești au ocupat împrejurimile dela Kozana. Generalisimul diadoc telegrafiază că a sosit la Kozana unde a transferat statul major. La intrare în oraș a fost primit de locuitori cu un entuziasm frenetic.

Populația din Ellassona a primit pe regele George cu bucurie și entuziasm la intrarea orașului. Clopotele bisericilor au fost trase. La te-deumul oficiat la catedrală mitropolitul a salutat pe rege în numele locuitorilor din Caricina și Ellassona. Regele a vizitat și a mângâiat pe răniți. Regele și principesa Alice au plecat la Serfidze unde principesa va funda un spital.

Cuceririle grecești în Macedonia.

Atena. — Agenția ateniană spune că generalul Sapundakis telegrafiază din Arta următoarele: Armata noastră a ocupat Philippiades, Luros, Elenherokhori și podul Pantassa, precum și Strebina. Trupele turcești fug părăsind muniții, merinde, material de război. Un ofițer și 12 soldați turci au fost făcuți prizonieri. Am dat ordin pentru siguranța locuitorilor țărilor ocupate, indiferent de cult.

În lupta dela Carantaporon Grecii au avut 18 ofițeri 169 soldați uciși, 40 ofițeri 103 soldați răniți. Pierderile dușmanului sunt foarte mari. Cucerirea localităților Kozani având 15.000 lo-

cuitori greci, e foarte importantă. Turcii pân sese pretutindeni Macedonia cuprinși de război Turcii își trimit familiile în Egipt.

Trecerea vaporului „Crucea roșie” rusă prin Rusciuc.

Brăila. — Sâmbătă dimineața a trecut în fața portului nostru vaporul Crucea roșie rusă, cu 270 surori de caritate, — doamne din țara rusească din Petersburg și Moscova, înfrumusețate cu 90 de medici. Pe vapor se mai aflau numeroase paturi împreună cu cele necesare pentru îngrijirea răniților bulgari. Vasul avea destinație pentru Rusciuc.

Jaful bandelor turco-albaneze.

Atena. — Agenția ateniană spune că armata greacă din Macedonia a fost primit de populațiunile esențial helenice pretutindeni cu entuziasm.

Știrile din Epir continuă a anunța că bandele turco-albaneze măcelăresc, jefuiesc, fură și arde satele. Ieri au devastat Sotira, din districtul Agyrocastro, Vaidani Sidissa și Kova din districtul Philiates; au dat foc satului Kumtsades, care a fost în întregime distrus.

Albanezii cer intervenția Austro-Ungariei?

Constantinopol. — Albanezii au trimis guvernului următorul ultimatum:

„Să încetați războiul pentru că nu vom tolera să vă războiți pe teritoriul nostru. Vom avea pace și libertate. În caz când guvernul nu va implini această dorință a noastră, vom ruga marșalhia austro-ungară să vină în ajutorul nostru.”

Chestiunea Orientului.

Paris. — Cunoscutul istoric și critic francez E. Driault publică un articol în ziarul „Le Figaro”, în care vorbește despre conflictul balcanic.

Dsa spune, că nu e chestiunea Orientului, sunt chestiunile Orientului cari trebuie deslegate, căci „Macedonia autonomă înseamnă altă Bulgaria. Turcia izolată de Albania, Turcia desmembrată. Atunci ce faci cu Albania? Mai și Constantinopolul izolată. Al cui va fi Constantinopolul? Cel mai simplu ar fi să lăsăm pe Turci acolo, dar nu sunt soluții simple la chestiunile Orientului, sunt cele mai complexe, cari au cel mai mare sort de a fi aduse la împlinire. Constantinopolul va fi al Bulgariei? Fără îndoială că țara Ferdinand ar găsi aceasta pe placul său. Dar Petru? Dar Gheorghe? Dar Nicolae? Dar Carol? Dar Rusia, Austria și Anglia?”

Vorbind de confederația balcanică E. Driault spune, că ea face onoare celui care a realizat-o. Apoi analizează punctele de vedere ale Austriei, Rusiei și Franței, precum și diferitele tratate.

Tarul Rusiei felicită Serbia.

Belgrad. — Tarul Nicolae al Rusiei a trimis regelui Petru al Serbiei o telegramă felicitându-l din prilejul cuceririi orașului Üsküb. Știrea aceasta, confirmată și oficial, a pricinuit o înfrățire nedescriptibilă.

Nouii state în Balcani?

Viena. — Din sursă diplomatică aflăm următoarele: Marile puteri probabil vor abandona menținerea statului quo în Balcani. Sunt două proiecte și ambele congruiază, că în Balcani se înființează două state noi, Albania și Macedonia, apoi, că, Bulgaria și Serbia și Muntenegru să primească noi teritorii, dimpotrivă Grecia să nu primească nimic.

Pentru principatul Albaniei ar fi numit un prinț suedez, iar teritoriul principatului s'ar extinde dela Durazzo până la Valona, iar înălțimile până la Ochrida, cu capitala Ellassona.

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Diecezani”

(Pi 340-52)

Pentru principatul Macedoniei ar fi numit un prim danez, iar teritoriul acestui principat s'ar extinde, la sud până la Castoria, iar la nord până la Üsküb, fără acest oraș și totodată i s'ar da și litoral la Marea Egeică cu orașul Salonic; capitala i-ar fi Monastir.

Noua frontieră bulgară s'ar extinde spre sud până la Serez iar de aici până la gura riului Struma, totodată i s'ar da și litoral dela gura riului Struma până la Dedeagaci.

Serbia ar primi Priștina și Üsküb apoi comunicație litorală cu San Giovanni di Medua.

Munteștii ar primi o mare parte din sandjaci Novi-Bazar și orașul Scutari, precum și orașul Kalkidike din sudul Macedoniei.

Turciei i-ar rămâne fâșia de teritor delat Adriatică până la Constantinopol, precum și strâmtoarea de la mare.

Rusia și războiul din Balcani.

Affiduența Rusiei oficiale. — Ce zice Rusia neoficială. — Veleitățile Rusiei. — Rezultatele războiului.

După modul cum a fost pregătit războiul statelor balcanice contra Turciei și după mișcările neconvenite cari se observă dela granițele rusească spre cea bulgărească, se poate foarte ușor pricepe că Rusia nu este de loc străină de acest războiu sângeros.

De altfel știm cu toți cât de solidari sunt de esă dată slavii între ei și cum consideră războiul acesta ca o cruciadă contra semilunii. Nu se lovesc acum interesele economice sau naționale ale sârbilor și bulgarilor cu acelea ale turcilor în Macedonia, ci e vorba de ceva mai mult: e vorba să se aducă la îndeplinire marea idee panslavă, de pe urma căreia, bine înțeles, în primul rând va avea să profite Rusia. De altfel, cei mai aprigi susținători ai acestui războiu se găsesc în Rusia, de unde și pornesc, sub toate formele, însemnate apăsătoare pentru sârbi și mai ales pentru bulgari. Știm cari sunt neînțelegerile ivite în ultimul timp în cercul conducător oficial al Rusiei. Sazonow este partidul al localizării războiului, iar Ciaričov susține amestecul Rusiei în chestiunea balcanică pentru ca astfel să grăbească rezolvarea chestiunii orientale. Iar „rezolvarea chestiunii orientale” știți ce înseamnă? Ajungerea Rușilor la Constantinopol.

Din cauza acestor neînțelegeri trâmbitate și comentate, cari au alarmat lumea politică europeană, oficiosul „Rossia” s'a grăbit să dea un comunicat în care spune că politica rusească se păstrează pacea și că va fi solidară cu toate doleanțele marilor puteri și cu elementele naționale ale publicului rusesc.

Comunicatul acesta însă, care nu exprimă decât părerea cercurilor diriguitoare formale, a scindat o foarte mare valvă nu numai în presa de opoziție, dar chiar și în cea guvernamentală neoficioasă, cum ar fi „Novoie Vremea”, organul octobriștilor.

Se știe că în Rusia nu întotdeauna guvernul este acela care hotărăște războaiele. Astfel, în 1904, țarul și guvernul erau contra provocării japonezilor, prevăzând dezastrul suferit. Nobilitatea din jurul curții imperiale însă, adică camera, marii industriași, ce speră afaceri splendide în furnizarea de materiale de război proaste, au avut atâta influență, încât au târât imperiul rus în prăpastia manciuriană. Pe lângă aceștia mai trebuiesc adăogați încă naționaliștii orbi, cari ard de nerăbdare să vadă cât mai curând realizat testamentul apocrif al lui Petru cel Mare.

Aceștia fără îndoială că mai există și acum în Rusia și ei sunt cauza actualelor vărsări de

sânge din Balcani și ei vor încerca să împingă Rusia la un nou măcel.

„Novoie Vremea”, îndată ce a auzit de comunicatul oficiosului „Rossia” a scos un strigăt de alarmă și acuză de trădători pe aceia cari au dat comunicatul:

„Oare, suntem condamnați, ca ori ce s'ar petrece și ori ce s'ar întâmplă să rămânem spectatori pasivi în acest nou și poate ultim act al marelui drame istorice, al cărui teatru este în Orientul apropiat, zice „Novoie Vremea”. Oare chestiunea orientală se poate rezolva fără noi, neținându-se seamă de interesele noastre istorice, ce sunt în legătură cu siguranța țărurilor noastre și cu libera trecere din Marea Neagră? Și dacă soarta va vrea, ca frații noștri de aceeași lege și același sânge cu noi, să învingă, vom lăsa ca ei să fie împiedecați de a se bucura de roadele izbândeii lor?”

Aceste le spune semioficiosul „Novoie Vremea”. Și de aici se vede că lumea neoficială, dar în realitate aceea care conduce toată Rusia, dorește să se amestece în războiul balcanic, dorește să întindă teatrul operațiilor războinice. Făcând aceasta, patrioții ruși speră să vină în ajutorul slavilor dela sudul Dunării și să obțină cel puțin libera trecere prin Dardanele. Pretextul de a se amesteca în război e foarte lesnicios. Dacă înving aliații, Rusia va interveni ca să-i ajute să se bucure de victoriile lor. Dacă vor fi bătute, va interveni să-i salveze de complectă distrugere. Și într-un caz și în altul pacea Europeană e sdruncinată.

Acestea sunt dorințele lumii neoficiale din Rusia, adică, după cum am mai spus, a lumii care conduce în realitate totul în imperiul vecin. Lumea aceasta nu vrea să țină seama că imperiul e sbrucinat în interior; nu vrea să țină socoteală de nemulțumirea finlandezilor, de mișcările polonezilor, de răscoalele caucaziene, de turburările tătarilor; de încursimile mongolilor și de multe alte păcate ale vieții politice și administrative rusești. Ea nu vrea să țină seamă nici de cele 30 milioane de musulmani, cari locuiesc în granițele Rusiei. Nu vrea să se gândească nici la vecinii puternici cari înconjoară marele imperiu moscovit și nici noua prăpastie ce i-ar pregăti-o, prin provocarea unui război european, care ar putea avea sfârșitul campaniei dela 1854.

„S—d”.

Poincaré despre situația politică internațională.

Nantes, 28 Octombrie.

Prim-ministrul și ministru de externe Poincaré a ținut ieri la un banchet dat în onoarea lui o vorbire în care a expus între altele următoarele:

Situația balcanică și silințele marilor puteri.

Guvernul are lipsă de ajutorul tuturor republicanilor și de încrederea tuturor Francezilor pentru că să se poată menține la înălțimea datoriei grele, pe care i-o impun împrejurările actuale. Vorbind despre războiul din Balcani a arătat că guvernul credincios obligamentului luat în fața camerelor de a rezerva toate resursele financiare ale Franței pentru întreprinderile, cari servesc politicii franceze, pe lângă toate asigurările de pace ale Bulgariei a amânat în mod precaut deschiderea pietei franceze pentru un împrumut bulgar. Prim-ministrul a amintit apoi că Franța — după ce pentru a fi prevenitoare față cu pretențiunile statelor balcanice, întrucât acele sunt îndreptățite, a aderat la inițierea conțelului Berchtold și a sfătuit Poarta să ducă la îndeplinire cât mai îngrabă reformele promise, — și-a dat toată silința pentru a înăbuși în germen războiul amenințător sau cel puțin pentru cazul unui probabil nesucces al străduințelor sale, să localizeze dușmăniile și să împiedece extinderea focului și în Europa.

Schimbul continuu de vederi dintre marile puteri.

Gravitatea problemelor, pe cari le poate aduce cu sine apropiatul viitor fac de fapt necesară o înțelegere generală dacă nu se vrea ca contrastele inevitabile ale intereselor să nu degenereze mai de timpuriu sau mai târziu în neînțelegeri și conflicte. Am avut mulțumirea — a spus prim-ministrul — să putem constata, că inițiativa de pacificare luată de Franța în plin acord cu amicii și aliații săi a fost înțeleasă și aprobată de cancelariile tuturor statelor. Acest impuls a rezultat de-o parte un schimb de vederi, cari se urmăresc în mod continuu între puteri, ceea ce le permite să exercite asupra mersului evenimentelor o supraveghiere colectivă și în momentul binevenit vor favoriza, sper, o mijlocire. Poate că ziua aceea este apropiată.

Franța își schimbă politica externă.

Aceste conversațiuni pe cât de folositoare și absolut necesare nu trebuie să aibe nici azi, nici mâine scopul sau efectul de a schimba principiile fundamentale ale politicii noastre externe. Franța nu e capabilă de nestatornicie și necredință. Noi nu căutăm a avea numai prietenii rezervă ei noi credem, că o mare națiune e datoare față de sine chiar a dovedi în privința politicii sale externe o statornicie a ideilor sale și o tărie în scopurile ei. Rămânem stăruiți legați de Rusia, aliați noștri și de Anglia, prietenii noștri. Pe noi ne leagă de ele legături tari și indelebile, aceasta corespunde simțământului nostru, interesului nostru și onestității politice noastre.

În gravele chestiuni, pe cari le ridică războiul din Orient la tot cazul vom fi îndreptățiți — și Susia și Anglia tot astfel — a avea o pre-dilecție pentru una din soluțiile cari vor fi luate în vedere.

Dar de aceea în cumpănirea soluțiilor, procedând noi în plin acord și prietenie nestramutată, nimic nu va putea rupe înțelegerea, a cărei soliditate este necesară chiar echilibrului european.

Franța s'a străduit neclintit a întări aceasta înțelegere și a o face și mai strinsă, și deși o parte a opiniei publice s'a arătat nervoasă și impotentă, cele trei guverne n'au încetat, cu liniște și sânge rece, în convingerea că exprimă simțământul adânc și trainic al țărilor lor. În întimitatea aceasta statornică, găsim unul din cele mai bune motive de a spera că războiul va rămâne localizat în Balcani și că va putea fi oprit de cătră Europa la primul moment prielnic.

Semnarea păcii italo-turce a înpuținat deja șansele de complicații primejdioase. Franța a recunoscut cu plăcere suveranitatea Italiei. Prim-ministrul amintind apoi despre terminarea tratativelor cu Spania a declarat, că încheierea acordului îi va da Franței posibilitatea ca puterile să-i recunoască oficial protectoratul asupra Marocului și să-i lase mână liberă de acțiune în Maroc și a putea relua iarăși relațiile cordiale și de simpatie cu Spania.

Trebuie să păstrăm toată răbdarea, energia și mândria unui popor, care nu vrea războiul, dar care totuși nu se teme de el.

Necesitatea înarmărilor.

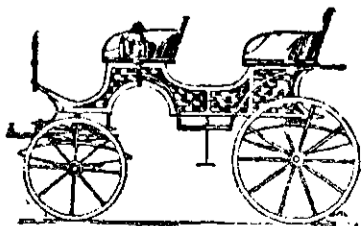
Prim-ministrul a arătat apoi cât de necesar e ca popoarele, oricât de sincer voiesc ele pacea, trebuie să fie armate pentru toate eventualitățile prin o armată tare și o flotă puternică. Dar ori

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Máromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fier, roțar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu preturile cele mai moderate — Prețurile gratis și franco. — Tot ai i se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căute »andaner« cu prețuri moderate

cât de unanim și perfect luăm asupra noastră datoria patriotică, e necesar ca Franța să deie dovadă de aceeași demnitate, care a dovedit-o în criza ultimilor ani.

Prim-ministrul s'a ocupat apoi cu chestiile interne ale Franței.

Vorbirea prim-ministrului a fost întreruptă de repetate aplauze călduroase.

Voci de presă.

Paris, 28 Octomvrie.

Toate ziarele fără deosebire de partid aprobă vorbirea prim-ministrului Poincaré, numindu-o o notificare de o extraordinară importanță.

„Le Figaro” scrie: Cu drept cuvânt putem fi mândri cu un astfel de prim-ministru. Dacă se va restabili pacea, în urma activității sale maritimă se va revărsa asupra Franței întregi stimă și onoare. Să sperăm, că țara îi va fi recunoscătoare. Serbăm renașterea noastră națională. Franța s'a regăsit și iarăși se prezintă în Europa, de unde a absentat atât de mult timp.

„Journal des Debat” declară că cuvintele lui Poincaré au fost spuse în momentul cel mai potrivit. Nimic nu ar fi mai periculos decât premisa că Franța din interese afirmative comune teritoriale s'ar lăsa sedusă pentru a începe un dans balcanic. Tripla alianță trebuie să evite ori ce inițiativă, care ar periclita solidaritatea. Deși Rusia, Anglia și Franța, fiecare are interese speciale, cari nu se acoper deplin în ori ce parte a Orientului, totuși ele sunt una pentru a împiedeca ca războiul din Balcani să nu conturbe echilibrul european.

CRONICA ȘCOLARĂ

Adunarea generală a învățătorilor din jurul Gherlei.

Iclodul-mare, 25 Octomvrie.

Învățătorii gr.-cat din jurul Gherlei și-au ținut adunarea generală din ast an, Duminică în 20 l. c., în Iclodul mare, o comună mare situată lângă Someș, nu departe de Gherla, — câteva minute doar, cu trenul. Cum ai ajuns în centrul comunei, îți bat la ochi edificiile pompoase ale marilor proprietari — ale domniilor —, încolo sat ca toate satele, prăfos sau noroios, după cum e timpul, dar totdeauna plin de jidani, ca de altfel în cele mai multe sate din împrejurime. O biserică slabă, gata să se năruiască, o școală de stat cu 3 puteri și una confesională, destul de frumoasă — compun edificiile publice.

Primirea înaltului Prelat și serviciul divin. — La orele 8 și jum. dimineața sosește trenul dinspre Gherla, aducând pe Ilustritatea Sa d. episcop V. Hossu. La gară îl întâmpină o lume întreagă de popor și numeroși învățători, în frunte cu d. deputat al cercului. Ne-am îndreptat apoi cu toții spre biserică, unde s'a celebrat sf. liturghie. Prea Sf. Sa d. episcop a ținut o predică ocazională, desvoltând pe înțelesul poporului sfânta scriptură. Le dă credincioșilor sfaturi părintești; să țină cu tărie la limba și datinile strămoșești, să-și iubească biserica și școala, singurele izvoare de mângâiere ce mai are, și-i îndeamnă să-și ridice un nou lăcaș dumnezeesc.

Sedința I. — După serviciul divin ne-am dus la școală, unde, la orele 10 și jum., înaltul prelat deschide ședința printr-o scurtă vorbire. Arată progresul ce l-a făcut învățătorimea în cei 10 ani din urmă în toate direcțiunile. Învățătorimea, spune Prea Sf. Sa, să stea la postul său, la sânul bisericii care ne-a ocrotit și ne ocrotește de veacuri. Caractere tari, neșovăitoare ne trebuie. Învățătorul să muncească în armonie și dragoste frățască cu preotul pentru binele și înaintarea poporului.

În cursul vorbirii, Prea Sf. Sa aduce ca dovadă de slăbiciunile învățătorului nostru popular un caz ce s'a petrecut sub ochii săi proprii. Se afla într-un orașel tocmai pe timpul asențării și cu durere a trebuit să constate că dintre feciorii români asențați, abia câțiva știau serie și ceti. E un simptom trist acesta și n'ar trebui să fie așa. Copiii, după ce împlinesc anii de școală, ar face bine să o mai cerceteze din când în când, ca să nu uite tot ce-au învățat.

Legile țării cer, ce-i drept, propunerea limbii maghiare în măsură neasemănat mai mare ca mai înainte, dar nu e rău acesta, — m'am convins că se poate face destul progres și așa. (E trist și nespuse de dureros că Prea Sf. Sa a putut spune un asemenea lucru. Par'că nu ne vine să credem în adevărul celor scrise de raportul nostru ocazional. Ori, dacă e adevărat, ce să credem atunci de Prea Sf. Sa? E cu puțință oare ca tocmai în dieceza Gherlei, atât de mult năpăstuită de pionerii culturii ungurești, capul bisericesc să nu cunoască urmările funeste ale maghiarizării învățământului popular, tocmai aici unde acest învățământ monstruos și-a făcut mai bine ravagiile, neîmpiedecat ci mai curând sprijinit de forurile noastre superioare, bisericești și școlare, sub păstoria de tristă memorie a predecesorului Prea Sf. Sale?! Red.) Prea Sf. Sa își încheie discursul, spunând că oricând casa Sa va fi deschisă tuturor și orice plângere, justă o va asculta ca un părinte.

D. președinte al Reuniunii învățătoresți mulțamește în câteva cuvinte înaltului arhiereu pentru sfaturile Sale părintești și relevă momentul solemn, că de 30 de ani de când există Reuniunea, acum pentru prima oară a avut fericita ocaziune de a vedea în mijlocul său pe păstorul ei sufletesc. Roagă promia cerească, să-L țină încă mulți ani, ca să poată duce la îndeplinire greaua misiune pentru care a fost trimis. Mai vorbete noul inspector regesc de școle.

Urmează raportul secretarului. Din acest raport se poate cunoaște activitatea subreuniunilor, și în special nizuințele rodnice ale cercului Răteag. Ar fi de dorit ca toate subreuniunile să-i urmeze pilda. Asupra frumosului progres realizat de cercul Răteag s'a raportat la timpul său. Din raportul secretarului mai vedem că un fond cultural e pe calea înființării. S'au adunat până acum sume considerabile spre acest scop.

Se dă apoi cetire rapoartelor prezentate de bibliotecarul și de casarul Reuniunii. Fondul Reuniunii e de 5569 coroane, iar fondul răposatului folclorist atinge suma de 120 cor. — Se aleg în sfârșit comisiile pentru censurarea rapoartelor și apoi președintele închide ședința primă, anunțându-c pe a doua pe după amiază.

Banchetul. — De banchet nici n'aș aminti, dacă n'ar fi intervenit o împrejurare plină de învățături. Între multele toast — notez în paranteză că Prea Sf. Sa arhiereu și d. președinte al Reuniunii n'au luat parte la banchet — secretarul a închinat pentru inspectorul românesc, căruia însă, se vede, nu i-a prea plăcut limba românească, în care și-a rostit d. secretar toastul, fiindcă n'a ținut să răspundă. Dar ce să vezi! Se scoală un domn profesor dela pedagogiul din Gherla și după ce vorbește un timp frumos româneste, gândindu-se c'ar fi bine să satisfacă și gusturile dlui inspector, o întoarce pe ungurește și roagă pe reprezentantul statului să fie cu considerație față de învățătorii români, cari au să lupte cu atâtea greutăți. Inspectorul ia rugarea în înțeles patriotic și răspunde în sensul acesta. Spune că el va ști prețui munca cinstită, ba o va și premia (dacă — bine înțeles — servește scopul dorit de el: maghiarizarea). — Nu contest buna intențiune a dlui profesor dela Gherla, dar cred că era mult mai consult, dacă d-sa, în loc să ne umilească cerând mișca aceluia care prea puțin își bate capul cu durerile noastre, venia la adunare cu vre-o disertațiune frumoasă, ori ne preda vre-un concert cu elevii dela pedagogie...

Sedința a doua. — Se deschide după amiază. Învățătorul local predă o temă practică cu elevii din clasa a doua. După critica ce se face asupra prelegerii practice din partea unei comisiuni alese spre acest scop, se trece la cetirea și dezbateră rapoartelor celorlalte comisiuni. În vâlmășala de discuții ajungem la punctul: ce manuale să folosim, ca să nu fie excepționate de inspector? După lămuririle date de d. președinte și de directorul seminarial din Gherla, adunarea convine, ca în școlile noastre să se folosească numai manuale din Blaj, cari tocmai zilele aceste primiseră concesiu prealabilă.

Notez la acest loc că tot timpul, cât noi discutăm și ne frământăm cumpănindu-ne greutățile ce ni-a pus soarta pe umeri, inspectorul povestea cu un învățător de stat din localitate, aruncându-ne din când în când câte o privire însoțită de zâmbete ironice. Ei ce zici, domnule

profesor? Credeai că-l îmblânzești cu toastul d-tale!? Și nici élien-urile colegilor, cari au grăbit să-l aplauzeze se vede că n'au folosit chiar nimic!

După terminarea agendelor oficioase, președintele închide adunarea, mulțamind membrilor pentru zelul desvoltat pe terenul educațiunii și îndemnându-i să iubească cu toată inima școala românească, singura noastră vatră de cultură.

Seara a urmat o petrecere animată până în zorii zilei următoare. A doua zi am plecat cu toții acasă cu regretul că de astădată a lipsit din mijlocul nostru bravul învățător din Strâmbul, d. Constantin Man, fala învățătorimei din dieceza Gherlei.

Un învățător.

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Octomvrie 1912.

Imagini de război.

Primejdia războiului se apropie tot mai mult de noi — în cadrul acela de sânge, de fum și de groază, pe care-l îmbracă totdeauna. Balcanii sunt în derbere, la cinci țări frumoase, în cari ori cum înflorea o civilizație, în care trăiau instituții culturale-economice, acum e spaimă, sunt pumni strânsi, case incendiate, familii fără sprijin, — e toată frământarea, toată drama suferinței în care se topește ca într'o mare întreg entuziasmul gloatei.

Câteva rânduri sosite din capitala imperiului otoman aruncă o lumină caracteristică pentru a desvăli toată starea în care se află tot Balcanul.

Universitatea din Constantinopol a fost transformată, printr'un scurt ordin într'un spital pentru răniți din război. Și acolo unde altădată răsună glasul adevărului, glasul științei, acolo unde trona munca desinteresată, altruistă, acum se vor auzi vactele desmădăjuite ale sutelor de răniți, suspinele pierdute ale sutelor de morți. Atâtea victime, cari cu scrâșnitul dinților vor tulbura pentru multă vreme o atmosferă de liniște pioasă, cari vor stropi cu sângele lor chinul atarului unei munci rodnice și binefăcătoare.

Icoana războiului aceasta e. El acaparează tot, e un monstru nemilos. Casele se transformă în cazărni, bisericile în redute, câmpurile pline de rod sunt căcate în picioare, și universitatea, cea mai cultă instituție a unui popor trebuie să facă loc unui spital, — pentru că spitalele celelalte nu ajung...

Și acum nu mai trebuie să minți, nu mai trebuie să suflete, mai ales. Acum e nevoie de brațe cari să poartă purta o armă ucigașă, — ea să astupe cu trupurile lor șanțurile ce stau în drumul învingătorilor... Trebuie să fie spiritul ager care să știe să trimeată în foc zeci și sute de mii de oameni, la o moarte sigură.

Dar acasă, un copil, o soră, părintii, așteaptă înțelegători, se uită în zarea înroșită de foc și de sânge și așteaptă. Floarea țării, tinerii se duc, și n'au să mă vină. Și numai târziu, după ani și ani, copiii de azi deveniți mari, vor uita cum au murit părintii și viața va începe, sub sfânta oblăduire a păcii, să renască în treptele răscolite de furtună...

Ce de lucruri îți poate sugera vestea, că o universitate s'a preschimbat în spital.

Sfințirea internatului școlilor medii din Brașov. Ni se anunță din Brașov, că ieri s'a celebrat sfințirea internatului școlilor medii. În legătură cu actul sfințirii acestui institut românesc, care umple atâtea gol în viața publică a Românilor din țara asta, legute fiind atâtea destine de singurul liceu și singura școală comercială superioară ce avem, — dl Ioan Petrovițiu directorul internatului a ținut un judicios discurs festiv, amintind cu adâncă evlavie mărețele fapte ale înaintașilor plini de abnegație, apoi stăruind asupra rațiunii educației, care dă caractere firme și voinți energice. A luat parte, pe lângă corpul profesoral al școlilor medii, un mare număr de intelectuali brașoveni.

Sfânta Sofia. Despre „Sfânta Sofia” din Constantinopol, cea mai frumoasă și mai importantă biserică ortodoxă, există o multime de legende, dintre cari vom povesti aci numai două. Se povestește că în momentul când a intrat sultanul Mohamed II în biserica sfinte Sofiei (29 Mai 1453), un preot făcea sfânta liturghie. În mijlocul tumultului, între gemetele ră-

utililor și strigătele de biruință ale învingătorilor, preotul luă vasele cele sfinte și întrerupând sfânta liturghie, se coborâ din altar și ieși pe o portiță așezată sub galerii. Soldații turci năvăliră să-l urmărească. Când ajunseră însă înaintea porții, zidul se închise ștergând urmele lui. Atunci însă când „Sfânta Sofie” va fi redată cultului creștin, zic Grecii, zidul se va deschide din nou, misteriosul preot va apare iarăși și va termina serviciul divin întrerupt de Turci.

Aktă legendă povestește următoarele: Două lumânări monumentale de ceară sunt așezate în absida Sfintei Sofii, având de fiecare parte câte vase cu smirnă care arde în zilele când se fac mari serbări. „Când aceste lumânări vor fi arse definitiv, Sfânta Sofia va deveni iarăși proprietatea creștinilor. Făclierul grijește însă ca ele vecinic să fie întregite.

Nouă cancelarie advocațională. D. Dr. David Bleahu și-a deschis cancelarie advocațională în Mediaș, Piața mare nr. 16 în casele domnului Gustav Schuster.

(Relevăm cu măhnire obiceiul multora de a îndrăgi tipăriturile ungurești și de a nesocoti pe ale noastre, — încă o dovadă de subțiatul spirit de jertfă și interesitate de cultură a neamului nostru).

Pensie urcată. Maiestatea Sa Monarhul a încuviințat urcarea pensiei, dela 5000 la 10.000 coroane, acordate în 1900 exploratorului polar Iuliu Cavaler Payer. De curând s'au împlinit 40 de ani, dela ziua când expediția austro-ungară, pe bordul vasului „Tagethoff”, plecase spre polul nordic.

Zăpadă. Era de prevăzut că îndelungatele ploii aveau să aducă o iarnă neașteptată, nepunând întârziatele rase de soare să mai răsbiască pământul și să aducă noi schimbări în atmosfera aspră ce s'a așternut. După vestile ce primim munții noștri ar fi încărcăți cu zăpadă ba în unele locuri, ca bunăoară pe Murăș în sus, pe la Iia zăpada se cerne de-abinelea.

Chiar în părțile bihorene pe la Alejd, deci pe câmpie, spun că a început să fulguiască. Nu se poate un semu mai trist pentru viața satelor noastre și ne cuprind îngrijorări când ne cugelăm și că mai mult de trei părți din an le-am petrecut în năpăstui de tot felul, uele mai crude decât altele.

Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de Iamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se acude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărei postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”.

x **Németh și Király**, croitorie pentru dami Cluj, str. Kötő 5, anunță on. public român din loc și împrejurime, că au sosit stofe indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se pregătesc pe lângă prețuri acomodate, conform modei. Rugăm on. public pentru sprijinirea și mai departe.

Ultima oră

O nouă tactică bulgară.

Sofia. — Comandamentul militar bulgar fiind informat, că Adrianopolul este provăzut slab cu alimente, a abandonat planul de a lua orașul prin asediu și a hotărât a-l ține împreșurat și a-l sili prin foame să capituleze, pentru că în modul acesta să cruțe armata bulgară de jertfele reclamate de o asediare a acestui oraș.

Comandamentul garnizoanei dela Kirk-kilisse osândit la moarte.

Londra. — Lui „Daily Mail” i se telegrafiază din Constantinopol: **Tribunalul militar a osândit la moarte prin glonț pe Aziz bey, comandantul garnizoanei dela Kirk-kilisse, pe motiv că el a fost cauza panicei iscate în armata turcă. Sentința a fost executată imediat.**

Noul cartier sârb.

Belgrad. — *Cartierul general sârb dela Vranja a fost mutat la Uškiub.*

Ministrul președinte austriac despre rășboiu.

Viena. — În ședința de azi a Reichsrathului austriac ministrul președinte cont. Stürgkh în răspunsul său dat unor interpelațiuni a declarat, între altele, că „*împună cu celelalte mari Puteri monarhia Austro-Ungară va nizu pentru grăbnică încetare a rășboiului balcanic.*”

Terminând ministrul președinte a declarat:

Oricât de pacifice ar fi intențiunile monarhiei, trebuie să accentuez, că o mare Putere n'are numai singura datorie ca cu orice preț și în tot cazul să conlucre numai chiar pentru menținerea păcii.

O nouă luptă se va da la Adrianopol.

Constantinopol. — Ministrul de finanțe Nazim pașă, generalisimul armatei turcești într'o

telegramă adresată guvernului spune, că situația trupelor otomane e favorabilă și că *în timpul cel mai apropiat va avea loc o mare luptă în jurul Adrianopolului.*

O nouă victorie muntenegeană.

Rijeka. — *Ieri la amiază trupele muntenege au ocupat orașul Plevlje.*

Aplanarea conflictului marocan.

Paris. — *O notă a Agenției Havas vestește, că guvernele francez și spaniol s'au înțeles pe deplin pe toate punctele în privința Marocului. Convenția va fi iscălită foarte curând.*

Madrid. — *Primul ministru spaniol Canalejas a declarat, că tratatul franco-spaniol va fi iscălit săptămâna viitoare.*

CRONICA SOCIALA

O serată culturală în Caransebeș.

„Casina română” din Caransebeș aranjează — din prilejul jubileului de 40 de ani al existenței sale — Duminecă în 21 Octomvrie (3 Noemvrie) la orele 8 seara în sala hotelului „Pomul Verde” (Lichtneckert) o serată literară-muzicală, împreună cu dans, având următorul program:

1. Cuvânt de deschidere, rostit de președintele „Casinei române” Dr. Cornel Cornean. 2. G. Muzicescu: „Cheruvicul” executat de corul mixt al „Societății române de cântări și muzică” din loc. 3. „Ioan Popovici-Bănățeanul”, conferință de protopresbiterul Mihail Gașpar. 4. C. Porumbescu: a) „A căzut o rază lină”; b) „Imn de urare”, cântate de dna Aurelia Tătariu, cu acompaniament la pian. 5. Recitări din poezii proprii de dl Vasile Loichița. 6. Beriot: „Concertul 7.” executat la violină de dșoara Florica Lințu cu acompaniament la pian de dșoara Livia Lințu. 7. Declamări din poezii proprii de dl Dr. Gheorghe Gârda. 8. Heyberger: „Serena-dă”, executată în cvartet de domni: Pavel Magdescu, Ștefan Jianu, Nicolae Firu și Dr. Aurel Mihaescu. 9. N. Ganea: „Lucașărul serii”, executat de corul bărbătesc al „Societății române de cântări și muzică” din loc.

După executarea programului urmează dans.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Serbin

În cabinetul chiar cu care dialogul acesta avea loc, se auzi un ușor șgomot; ușa unui mare și frumos dulap de nuc se deschise ca dela sine, și, în patea întredeschisă a acestei uși, mâna sprijinită în clanța de cristal a broaștei, apăru o figură vie. Dacă, într'o încăpere întunecoasă, s'ar fi ivit deodată un cadru transparent, viu luminat de lămpi abil dispuse, chipul acesta apărând în mijlocul pătratului luminos ar fi isbit mai puțin pe Cicikof decât acest soi de arătare leerică. Era evident că persoana care stetea în prag cu un aer de șovăială, avea de spus ceva generalului, dar după ce zări acolo un straiu, ea se oprise pe scurt. Prezența ei fusese însoțită de o năvălire de raze de soare care părea a rade de aerul serios al celor doi bărbați nepotriviți șezând lângă birou.

Cât despre persoana intrată atât de fără veste, pe care o încingea și o mângăia lumina

aerului, ea era dreaptă și ușoară ca o sfârlează. Ea părea a se ridica mult deasupra taliei obișnuite a serului ei; pur efect de optică, căci ea era în realitate, de o talie dedesuptul mijlociei. Iluzia provenia aici dela admirabila armonie a proporțiilor care exista între toate părțile corpului său. Rochia îi venea așa de bine parcă cei mai buni croitori din lume ar fi deliberat în comitet pentru a fi mai bine îmbrăcată decât orice femeie. Altă iluzie, ea se îmbrăca oarecum singură; ea lua în mână acele ei fermecate, aduna bucățile stofei pe care o îmbrăcătății ca spre fantazie, și toate aceste se sfârșiau prin a se aplica pe ea cutele elegante, atât de ușoare atât de armonioase, încât un sculptor ar fi voit să-și cioplească un exemplar la fel în marmora lui; și toate doamnele, mai puțin gata și mai puțin norocoase decât ea să urmărească toate evoluțiunile cele mai femecătoare ale modei, ar fi părut, pe lângă această încântătoare, că nu sunt decât dintre muritorii obișnuiți. Cicikof nu-și putu da seama, în primele clipe, de ceea ce vedea înaintea lui, și numai după cinci ori șase minute de atenție observă el un defect al persoanei... îi lipsea, după părerea lui, corpulenta.

„Vă recomand pe copilul meu rășfătat, zise generalul adresându-se lui Cicikof. Dar, mă rog nu știu încă nici unul din numele d-voastră.

— Excelență, un om care nu se poate re-

comanda memoriei cuiva prin nici o ispravă*) prin nici o acțiune care să merite a fi citată! — zise cu modestie Cicikof lăsând în jos capul.

— Dar altfel?

— Pavel Ivanovici, Excelență, zise Cicikof înclinându-se cu grația unui militar, după care se dădu pe spate cu elasticitatea unui balon de cauciuc.

— Ulinka zise generalul adresându-se fiicei sale, Pavel Ivanovici îmi spune știrea interesantă că vecinul nostru Tentetnikov nu-i de fel un om așa de prost pe cum ni l'am închipuit noi, și că se ocupă cu un lucru, în adevăr, destul de considerabil... de Istoria generalilor din 1812.

Dar cine și-a putut închipui că ar fi un prost? răspunse ea cu repeziune; așa ceva n'ar putea fi decât Voysepokrof în care te încrezi prea mult și care e tot atât de mărginit pe cât de nimic.

Pentru ce de nimic? e cam prostuț, iată tot ce-ți admit.

(Va urma).

*) Se știe, că în lucrarea aceasta scriem tocmai istoria isprăvilor lui Cicikof și că istoria aceasta are pretenția de a fi un poem; fiindcă în ori ce caz istoria aceasta e mai adevărată decât orice roman și de un efect incomparabil mai mare decât orice satiră.

Adunarea despărțământului Vârșet al Asociațiunii.

Adunarea cercuală a despărțământului Vârșet al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă pe ziua de Duminecă, la 21 Octombrie (3 Noembrie) 1912 în comuna Râtișor (Réthelyi) la orele 10 n. d. a. în localul școlii profesionale cu următorul program:

1. După celebrarea sf. liturghii deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului cercual.
3. Raportul casierului.
4. Alegerea unei comisii pentru esamizarea rapoartelor de sub pct 2 și 3.
5. Alegerea unei comisii pentru câștigarea de membri și pentru încasarea taxelor.
6. Dizertațiuni eventuale, ce se vor înștiința cel puțin cu 48 ore înaintea adunării.
7. Raportul comisunilor de sub pct 4 și 5.
8. Alegerea directorului și a comitetului cercual.
9. Desemnarea locului pentru adunarea cercuală viitoare.
10. Propuneri.
11. Alegerea comisii pentru verificarea protocolului.
12. Închiderea adunării.

Apelăm la intelectualii și poporul nostru ca să îmbrățișeze cu căldură scopurile „Asociațiunii” participând la această adunare a despărțământului în număr cât se poate mai mare. Vârșet, 8 (21) Octombrie 1912. Train Oprea m. p., protopresbiter, directorul desp. P. Bizelea m. p. secretar.

PAGINI RASLEȚE.**Icoane dela oraș.**

De Alexandru Lupean.

Chinema...

Ploaie iarăși. Ploaie de toamnă, cu cernere dimoală, îndelungată. Picurii mărunți se amestecă cu întunerecul soarelui și se țese peste coperișele palatelor un văl negru, greu, a cărui apăsare o simți par'că și în odaie, la masa de studiu. Iar dacă ieși, țărântul monoton te îndispune, te face să te sguleşti, să-ți ascunzi și mai tare obrazul în gulerul paltonului și să-ți tragi pălăria mai adânc pe ochi, tremurând ca de-o răceală repede.

Stai nehotărît în pragul porții și nu știi ce să faci, să ieși, sau să nu ieși? În sfârșit pleci, strângând ploierul la piept.

Trecătorii sunt puțini. Lumina prăvăliilor se revărsă pe trotuar în lucriri palide și face să iasă la iveală, ca întinse pe-un rășoi nevăzut, firele subțiri ale ploii.

Trăsurile, trecând, nu fac șgomot, doar pasul cadentat al calului dacă răsună mai înădușit, mai adânc. Sub roatele iuți ale autobuselor apa străzii sare în picuri lați, clipind în lumina felinarelor ca fășii de oțel.

E un fel de tăcere pe străzi, o mușenie anumită, respectată de toți, care pe tine, trecător fără de ființă, te înfrigurează și mai mult, te întunecă. Și-ți iutești pasul, să dai mai curând de-o intrare, de un adăpost.

Te și gândești la măsura de cafea, cu vrăful de ziare, când un portar cu șinoare multe îți îndeasă în mână o hârtie mare, verde, cu litere groase și rare, și strigă răgușit un nume încurcat.

— Zigomar, regele pungașilor! Dramă senzatională, în trei acte, poftiți Domnilor!

Tresari, ca de-o amintire, și auzi acum sunetul ascuțit al clopotelului electric, deasupra unei intrări toată chipuri.

— A, chinema!

Dai 50 de bani unei domnișoare, care face ochi dulci, și intri la „Kinema-Volta-regal”.

În sala lungă public mult. În „loje” chipuri de cocoane, cu pălării mari, împănate, burghezi mai la vale și mulțime de toată mâna. De tot înainte, tabăra gălăgioasă a bucătăreselor și slugilor. Mai ales că-i zi de Duminecă astăzi.

La un semn, luminile se stâng, artista dela pian se pleacă înainte ca o volbură, și pe scenă învie figuri luminoase, cu mișcări rezezi, rupte.

Iată, întâi, Zigomar, înfricoșatul bandit, cum jefuște saloanele și face dragoste cu castelanele subțirele, apoi cum trage în cursă pe detectivi și-i închide în peșteri tainuite. Pe urmă îl trădează amanta părăsită și vin sutele de polițiști, cu strașnice pișteale, și-l prind, legându-l fedeleș.

Însă scapă, punându-și mâinile legate deasupra focului, și nouă goană se pornește pe urma lui. În sfârșit Hrisolides, cel mai isteț detectiv de pe lume, îi adăcă cărările și, travestit în chelner, se aruncă asupra înfricoșatului bandit...

... Tonurile pianului se prefac tot mai grăbite, mai scurte, tăcerea în sală tot mai mare, de par'că auzi șgomotul ce-l fac cei doi încerați.

Zigomar a reușit să ajungă deasupra. Hrisolides se svârcolește cu ochii ieșiți din orbite. Banditul îi cuprinde cu pumnii lui groși grumazul și temutul detectiv hărăcie...

Auzi, săracul, eum hărăcie!

...În scaunele din frunte o femeie țipă de groază, apoi se aud prin toată sala răsufletele scurte.

Fața lui Zigomar se încrunță tot mai mult de-o plăcere drăcească și degetele lui se înfig adânc în gâtul detectivului. Iată își dă duhul...

— Of, ce cruzime! Săriți pentru Dumnezeu, că-l ucide tâlharul!

Dar nu moare Hrisolides. Așa ne spunea coconița dela casă. Nu moare. În clipa din urmă, ușa se bate de părete, năvălește poliția și un browning uriaș se proptește în ceafa lui Zigomar. O clipire din ochi și arma se descarcă. Un norușor de fum, un tunet...

Și în sală se face lumină. Toată lumea răsuflează nșurată, iar băeții cu dulcetuși năvălesc dealungul scaunelor, sbierând ascuțit.

— Rahat, Domnilor! Ciocolată napolitană, Domnilor. Și apă rece! Poftiți, Domnilor!

În vremea cât e lumină, se duce și vine alt rând de public. Domnișoara dela pian cochetează cu un strajameșter, iar un aplicat al localului apasă din greu la pompa de „perolin”, răvorînd aerul.

Apoi alt rând de chipuri. Acum par'că ne plimbăm „prin văi și lunci”, vorba poetului. Sunt icoane de pe natură, frumoase și instructive. Iată apa, cum curge în valuri albăstrii, și cum aruncă stropii, de par'că te temi să nu te ajungă și să te ude. Și crengile arborilor de pe mal, cum se îndoie de vânt și-și tremură frunzele. Așa vedem Barcelona, și Malta, și Gangerul, și Piramidele, și Sahara.

Pe urmă Morituca, piesa hazlie.

Moriț vrea să se asigure pe viață. Nevasta și suferințele de acasă îl îndeamnă. Și el se duce la o societate, leagă contractul, pune hârtia la buzunar și pleacă vesel — să se impuște... Căci altfel ar trebui să aștepte prea mult după bani nevasta. Însă un funcționar al societății de asigurare îl urmărește. Și când bietul Moriț vrea să-și tragă glonț, îi lovește mâna de impușcă pe altul, când se spânzură îi taie funia, când se pune în calea trenului îl trage de picioare, încât Moriț nu poate face... bani. La urmă se așează pe-o oală cu dinamită și-i pune foc... Și pleacă Morituca, învărtindu-se peste cap ca ciocârliă. Iar cel dela asigurare stă să crepe jos de năcaz. Moriț, de mila lui poate, o ica la vale și buf! cade pe bancher. Îl turtește ca pe-o plăcintă, iar el se scoală teafăr, îi scoate portofelul și pleacă la nevastă. Îi numără bancnotele, o cuprinde pe după cap, cu socoteală, și îi întinde buzele...

— Mai domol, frate — îl oprește cineva din sală, apoi iarăși:

— Ciocolată napolitană, Domnilor! Car' mai poftiți, Domnilor?!

Și lumină. Revii par'că de pe un drum din împărăția închipuirei. Ți-ai uitat de tine, de pian, de chinema, de toate. Ai petrecut câteva clipe la adăpost, la căldură. Ai văzut pe Zigomar și Barcelona.

Ți desamorțești picioarele, ridici gulerul pe urechi și o iai grăbit prin ploaia rece, la culcare.

ECONOMIE.

Perspectivile recoltei de napi în Austro-Ungaria. Cu tot timpul nefavorabil, starea napilor de zahăr în Bohemia, Moravia, Silezia, precum și în Austro-Ungaria nu a suferit mult. Desvoltarea a fost excelentă, dar ploile îndelungate din timpul din urmă și revărsările de ape din unele locuri i-au opăcit nefavorabil în cocera deplină. Cuprinsul de zahăr nu e așa de însemnat ca anul trecut. Examinările mijlocii, ce s'au făcut în toată monarhia, arată greutatea trunchiului de sfeclă în 389 grame, față de 299 în anul precedent și 393 în 1910. Conținutul de zahăr face, conform analizelor, în termiu mediu 15.9 procente, față de 16.3 în anul trecut și 15.1 în 1910.

Greutatea mijlocie e mai favorabilă decât în Germania, unde după probele făcute se arată numai de 331 grame. Zahărul exact ca în Austria. Peste tot, în monarhia noastră sunt perspective de recoltă foarte bună de sfeclă, dacă s'ar întoarce și timpul spre frumos, cât de cât. Pentru agricultură e hotărâtă numai greutatea napilor și agricultorii au deci speranță de venite însemnate. Pentru industria zahărului e de importanță și cantitatea de zahăr cuprinsă în siecle, care nu se poate numi nemulțămitoare în anul acesta.

Situația financiară. Războiul din Balcani își arată deja efectul în viața financiară și pe toate piețele internaționale de bani din Europa. Ceeace prezisem în raportul nostru săptămânal asupra ridicării etalonului oficial la băncile mari de emisiune este azi fapt împlinit aproape în întregime.

Banca Angliei și-a ridicat rata oficială cu un procent întreg, dela 4% la 5%. Banca Franței dela 3% la 3¹/₂%. Numai la Berlin se arată situația la începutul săptămânei ceva mai favorabilă dar în zilele din urmă s'au înăspriți relațiile și acolo și în cercurile financiare bine informate se vorbește de o apropiată urcare a ratei oficiale și acolo.

Piața internă de bani se găsește în situații nu mai puțin încordate. Cunoscută fiind legătura dintre piața noastră de bani și cea germană e mare temere că urcării etalonului oficial la Berlin îi va urma cu siguranță ridicarea ratei oficiale și aici la noi.

Discountul privat este de prezent la Berlin 4¹/₈%, Londra 4¹/₈%, Paris 3¹/₂%.

Bibliografie.

Au apărut:

Noua Revistă Română director: C. Rădulescu-Motru. Cu următorul cuprins: Noutăți: Românism, panslavism, bulgărisim... naționalism. — Discuțiuni teoretice asupra cauzelor războiului balcanic. Actuale N. Durnowo: Rusia și războiul din Balcani. Culturale N. Em. Teohari: O nouă sinteză a vieții. Sociale: Ioan Costescu: Starea socială a Românilor basarabeni. Literatură: N. Davidescu: Bătrânul vagabond (versuri). Aloisus Bertrand: Calul mort (cu un desen de Adrian Maniu). Knuth Hamsum: Strigoii (trad. din rusește de lt. Cezar Sfat.) Cronică teatrală: Lazăr Cosma: „Marșul nupțial” și „Copil din Flori” de Henry Bataille. Însemnări: Antimilitarismul. — Tâlcna unei șezători. — Cercetări noi asupra bătrâneței. — Estetica nouă. Revista revistelor: A viațiunea. — Revista Generală a învățământului. — Convorbiri politice. Memento.

Nicu Dracinschi, Poezii (Câmpulung, editura librăriei „Școala română”, pretul 2 cor. 50 bani.)

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Caut un scriitor sau notar

Diplomat în cancelaria notarială din Felsőpián (com. Sibiu) pe lângă condițiuni favorabile. Votul e a se ocupa la 1 Noembrie. A se adresa direct subscrișului

Zaharie Tătar, notar
Ka 530—2) Felsőpián (u. p. Szászsebes)

Un candidat de avocat

În practică află aplicare cu 1 Nov. a. e. în cancelaria subscrișului

(O 472—12) Dr. Ion P. Olteanu,
adv. Magyarlăpos.

Creme pentru față, pudre

Opuneri, parfumerii etc. de vânzare — mare sortiment — la drogheria și parfumeria **Tőkés Andor és T-sa**, Arad Fő-tér.

(To 518)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Ka 307—100)

Dacă voți să faceți mare economie în bani

atunci necondiționat să cercetați noul magazin re-taurat de haine pentru bărbați, băeți și copii a lui

Korányi Jenő, Arad, Szabadság-tér.

Tot aici se află asortiment foarte bogat de tot felul de ghete, pălării și articole de modă pentru bărbați. Prețuri foarte ieftine.

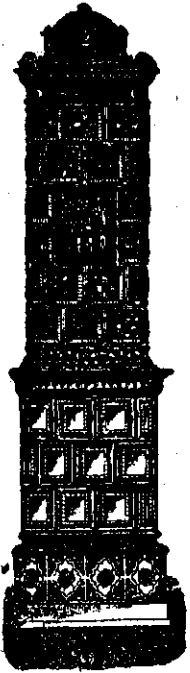
Grăbiți a vă folosi de acest prilej rar!

(Ka 496—10)

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu *cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit.* — Pregătește, reparază și clădește *căminuri și vetre de fert.* Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

KI 122—00

(Ka 116—280)

Gustați

„Căminul” SLEPING-car
în fabrica „Bragadiru”.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15546.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc pentru ofiții, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

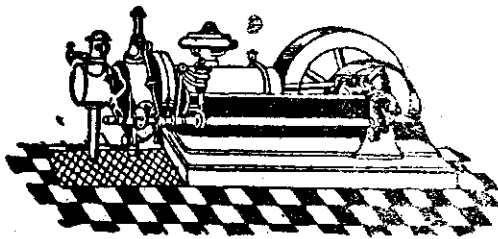
Prețuri de fabrică.

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timșorilor n-rul 28.
(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apeducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu abur și mașini agricole.

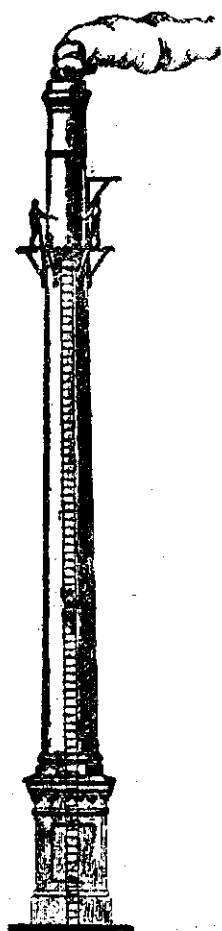
Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

Construirea și repararea hornurilor pentru fabrici

execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construcție **pereți** pentru cazane, cuptoare pentru orice ram industrial și tot felul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în părți locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabrici, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimite gratis.

(Ga 339—15)

Radó Gyula

magazin de pardesiuri pentru dame

■ ARAD ■

Au sosit

noutăți de

toamnă și

de iarnă,

asortiment bogat:

Raglance engleze,

Pardesiuri moderne pentru dame,

Paltonașe de plisă,

Pardesiuri Brocca,

Paltoane pentru teatru,

Blane engleze,

Pardesiuri de lână,
Costumuri engleze,

Paltoane pentru fete,

Pardesiuri pentru copii,

Talii moderne,

Halaturi, jupoane, mod.

Haine și talii
de doliu.

Prețuri fixe. Telefon 238.

(Ra 531—10)

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbale și pianie încordează și reparază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR
măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de pianie

DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Incordări de pianie la dorință execut și în provincie.

KUN ENDRE,
atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

Ku 89-60) **SZATMÁR,**
casa-Lévay, vis-à-vis de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și coșocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor se etese taxa normal pentru 5.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stofe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru dolii colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le coloz în colori închise.

(Lu 15-60)

D. CEPENARIU
crotori pentru domni
Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialități de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii
pentru domn după croiul cel
:: mai nou ::

Ce 193-30

CORNEL TUNNER
(Te 20-25) industrie de marmoră și granit în
Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.
Filiala: Vârșeț, str. Deák Fereoz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu
pietrii monumentale table de marmoră, statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.
Având un magazin bogat, oferă mai ieftin ca orice concurență.

In atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odăilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS
preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugarut nr. 55.
Ve 286-30

Prima fabrică pentru lipit și tălat cu autogen.

Körmendy Fereucz és Tsa
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ke 199-130)

Bruno Widlasch,
lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Ofere cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și casane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țineutre. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

(Ma 31-52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 entii din oricare soi 110 K., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — livrează :

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

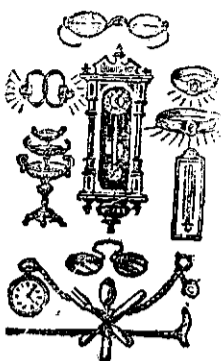
Revânzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaergiu-optic

DÉS-FÖTÉR

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Katherov. Articole optice de aur și argint Gramophone și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Ser-

viciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182-30)

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fabricarea juicii și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Herțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdić,

K 500) mare proprietar în Brečča, Bosna.

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ **ARAD** ≡ **Forryay utca n-rul 2.**

Postavuri de reverenzi, brâuri, preoțești, roșii, vâșii, albe și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit **noutățile de toamnă** în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parcheturi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte : : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele biserici și preoți :

(J. 329-20)

(Ma 131-60)

Mandler János

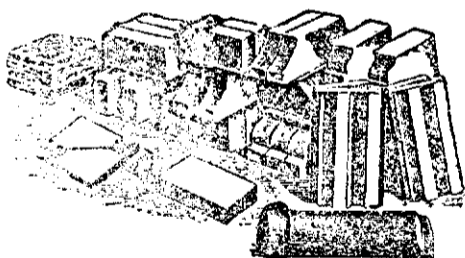
întreprindere de beton, plăci artificiale și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni arteziane și vâltoare executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Pregătesc

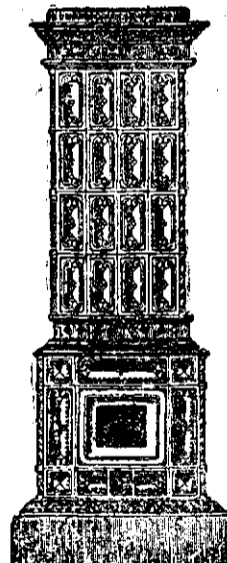
(Ma 146-30)

cupatoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

Premiate cu medalie de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mășterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123-)

Recomandate de către cei mai renumiți medici!

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțec, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

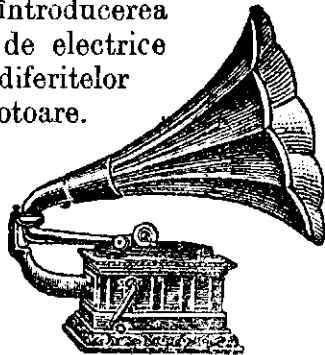
LEINER GYULA, bandagist Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramafoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare
MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări și reparări în această bransă și anume: lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminți, vetre de fier și matrațe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte și canaluri cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

(K 464-)

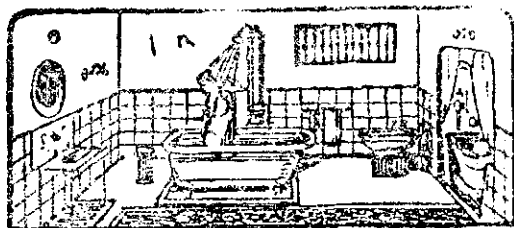
KIKTA ISTVAN, atelier de pictură pe sticlă
Budapest, VIII. Kozsoru-u. 17
Îmi iau îndrăzneala a atrage atenția on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică, pictură de lux pe geamuri de biserică, verande și sufragerii.
Mai de parte plumbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa aceasta.

Ki 41-

EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.
Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelșuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

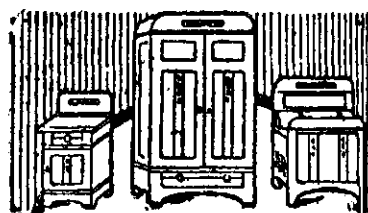

Lampe de carbid de totfelul de la 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

29-100)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre
Urmasul lui Baumann Arnold

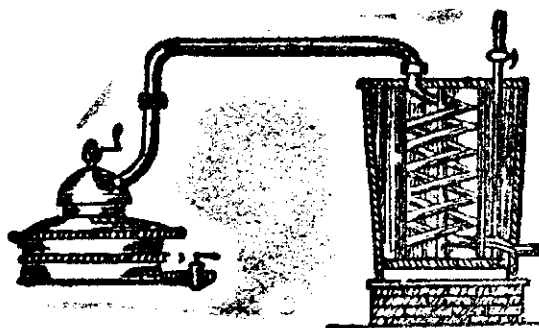

LAHN KÁROLY, Alba-Iulia
(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învălitoare de masă, matrațe de foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La118 80

CAZANE pentru ferberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrica de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

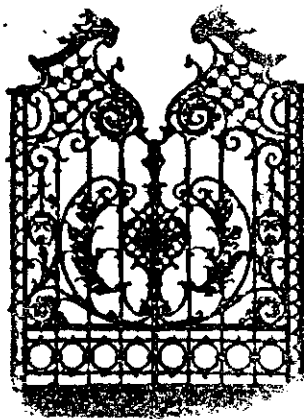
Prețuri moderate! Condiții favorabile de năltire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articlii de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

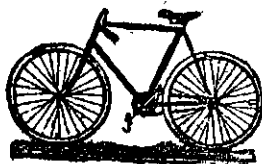
Executăm: vetre de fier, uși din fier vărsat, uși pentru cuptoare, țânătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

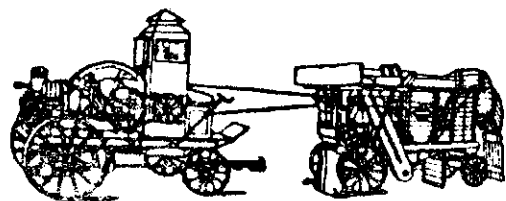
I 192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Basztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbații de încredere ai societății. — Prospece, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu, legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” **DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).**
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
 (Ba 240—156)

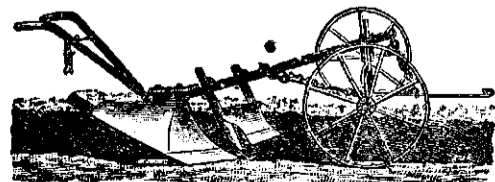
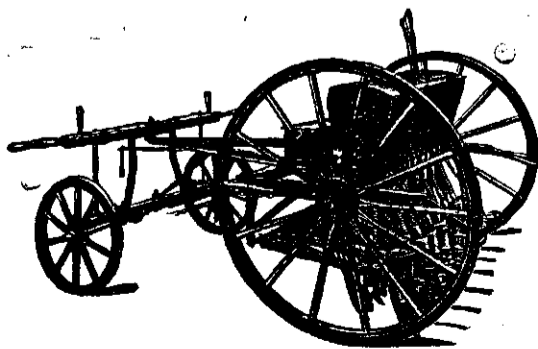
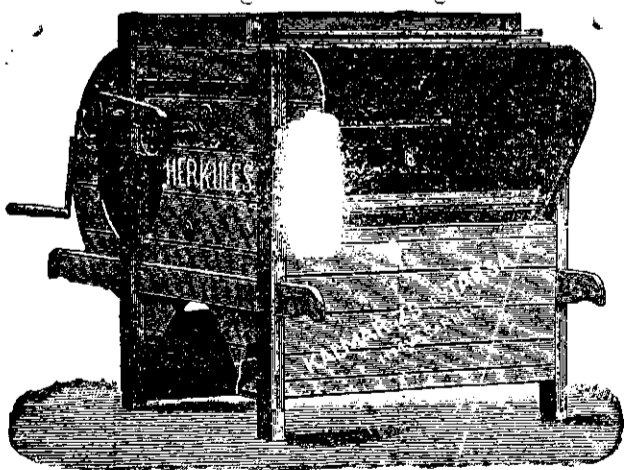
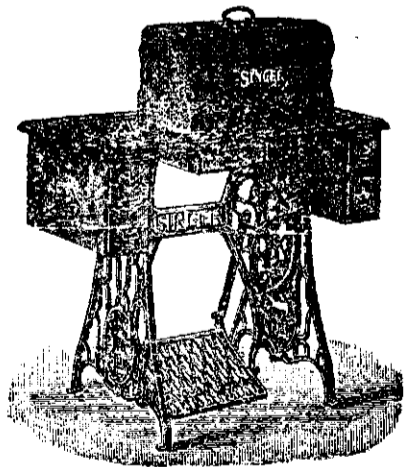
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, tree-rat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Hainele nu se mai strică!

și nu mai trebuie curățite cu peria dacă le dai spre curățire la institutul.
Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.

Provăzut cu mașini moderne și aranjat pentru curățirea chimică a hainelor, văpsirea stofelor și curățirea penelor de perini. Pentru curățirea unei îmbrăcăminte de bărbați 3 cor. La comanda dela 10 cor. în sus expedierea se face franco.

Hainele de bărbați, dame, și copii, perdelele, brodariile, stofele mobilelor sau penele de perini. Paltoane de piele se văpsesc în colori întunecate, durabile și cu garanță. Văpsirea hainelor de doliu se execută grabnic.

(E504—)

Matutsek József

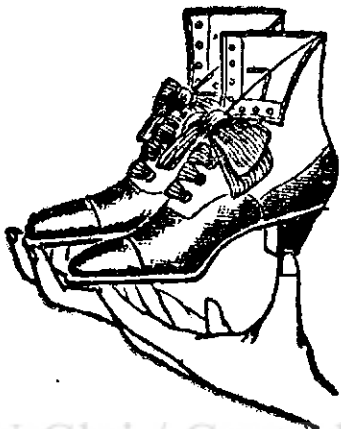
Kolozsvar, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu totfelul de

încălțăminte

bărbătești și femelești executate în atelierul propriu.

Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheată veche care-i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă.

Vityi István

farmacie la „SALVATOR“

Pecica-maghiară (M.-Pécska).

OFERĂ ON. PUBLIC:

Picuri pentru dinți, mijloc excelent contra celor mai îndăârnice dureri de dinți . . .	—70 fil.
Pișcote pentru fiere, pentru adulți . . .	—30 „
Purgativ pentru fiere . . .	1—cor.
Delicatese purgative, 1 cutie . . .	1—
„ pentru limbrici . . .	—70 fil.
Apă pentru fața, înalbește și catifelează pielea, a se freca fața înainte de culcare . . .	—70 fil.
Cremă-Matild, cremă pentru față 1 teglă 70 fil. și cu 1 cor.	1—cor.
Pudră-Matild, în 3 culori	1—cor.
Praf „Lira“, mijloc excelent contra durerii de cap, în restimp de 3 minute încetează durerea de cap 1 dosă	—30 fil.
1 cutie cu 10 prafuri	c. 2-20 „
Otravă pentru grâu, mijloc excelent contra tăciunelui	
Fluid contra serântiturii, 1 dosă 1 cor. și . . .	2— cor.

Articlii excelenți de gumă; preservative pentru bărbați și femei. : Specialități de medicamente din patrie și străinătate, magazin de parfumerii franceze engleze și germane . . .

INȘTIINȚARE.

Aduc la cunoștința on. public și a stimaților mei pretini, că am preluat

ospătăria „48“ din Arad, str. Kossuth nr. 39

(Bo 512—10)

și o voi conduce singur mai departe. Vinuri excelente de podgorie, bere proaspătă, mâncări calde și reci, prețuri moderate, serviciu conștiințios. — Vipt lunar în local și acasă. Roagă binevoitorul sprijin, cu stimă:

Rózsa József ospătar.

P. T.

Aduc la cunoștință mult stim. Doamne că mi-au sosit în depozit cele mai noue pălării elegante de velour, catifea, plisă și de păslă (Filz.). Recomand în atențiunea binevoitoare depozitul meu de pălării asigurând de un serviciu conștiințios și foarte ieftin. Am în depozit și pălării de doliu.

Cu stimă:

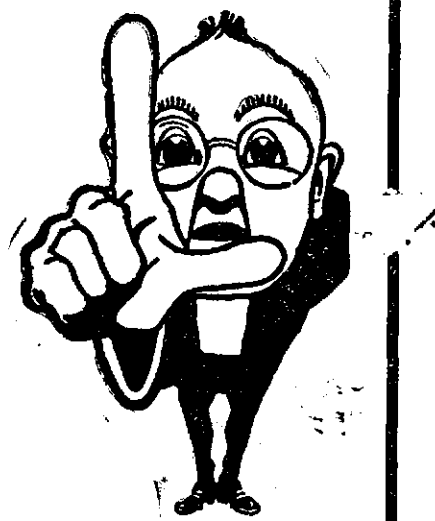
Lázár Cz.

Salon de pălării pentru doamne

ARAD, piața Andrassy-tér.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandația noastră. In caz, că am prin.ă oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMANUL“.